

ਹਿਮਾਚਲ 'ਚ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕਣ ਨਾਲ ਖੰਡਨਾਕ ਤਬਾਹੀ

ਸ਼ਿਮਲਾ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਮਾਨਸੂਨ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ। ਰਾਜ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 20 ਜੂਨ, 2025 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬਾਰਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਫ਼ਤਾਂ ਅਤੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਕਾਰਨ 409 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ

ਗਈ ਹੈ। ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੈੱਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 229 ਮੌਤਾਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਰਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕਣਾ, ਅਚਾਨਕ ਹੜ੍ਹ, ਬੱਦਲ ਫਟਣਾ, ਡੁੱਬਣਾ, ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕਰੰਟ ਲੱਗਣਾ ਅਤੇ ਘਰ ਢਹਿਣ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। 409 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ, 4500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਹਿਮਾਚਲ 'ਚ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕਣ ਨਾਲ ਖੰਡਨਾਕ ਤਬਾਹੀਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਲਗਾਤਾਰ ਬਾਰਿਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਫਿਸਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੜਕਾਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕਣ ਕਾਰਨ ਹੁਕਾਵਟਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿੱਚ 180 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।ਬਿਆਸ-ਸਤਲੁਜ 'ਚ ਰੇਤ ਤੇ ਬੱਜਰੀ ਦਾ ਵਧਦਾ ਬੋਝ ਮਚਾ ਰਿਹਾ ਤਬਾਹੀ ? ਕਿੰਨੇ ਡੁੱਟ ਵਧ ਗਿਆ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਤਲ ? ਜਾਣੋ ਕਿਹੜੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ 473 ਕਮੀਆਂ ਅਤੇ 41 ਲਾਪਤਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਬਾਹੀ ਸਿਰਫ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। 2,100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਨਵਰ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਕਿ 26,955 ਮੁਰਗੀਆਂ ਮਰ ਗਈਆਂ।ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਨੇ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ। 5,164 ਘਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ 2,743 ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਗਏ। 899 ਦੁਕਾਨਾਂ, 2,001 ਗਰੁੱਪਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਅਤੇ 4,297 ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਪੜੀਆਂ ਵੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈਆਂ।ਜਨਤਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 8,896 ਸੜਕਾਂ, 6,147 ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਅਤੇ 87 ਪੁਲਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਰਾਜ ਨੇ ਸੰਚਤ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ₹4,50,444.91 ਲੱਖ (₹4,500 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ) ਲਗਾਇਆ।

ਭਾਰਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਾਲੇ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਹੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਗੱਲਬਾਤ ! ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਨਰਮੀ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਤਣਾਅ ਘਟਾਉਣ ਵੱਲ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ 7 ਘੰਟੇ ਚੱਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਯਤਨ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪੜਤੀ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਬ੍ਰੈਂਡਨ ਲਿੰਚ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਆਏ ਅਮਰੀਕੀ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦਫਤਰ ਦੇ ਇਕ ਵਫਦ ਦੀ ਇੱਥੇ ਵਾੜਜ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ।ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਣਜ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਰਾਜੇਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਵਣਜ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰੈੱਸ ਰਿਲੀਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਚਰਚਾ ‘ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ’ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੈੱਸ ਰਿਲੀਜ਼ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਯਤਨ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਾਰਥਕ ਨਤੀਜੇ

ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਣ।ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਪਾਰਕ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਵਸਤੂਆਂ 'ਤੇ 50 ਫੀਸਦੀ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ

ਪਟਾਸ ਆਈ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਬਿਆਨਾਂ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਦੇ ਨਰਮ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪੋਸਟਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਉਤਸ਼ਾਹਜਨਕ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ

ਨੇ ਵਪਾਰਕ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਡੈੱਡਲਾਕ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਲੱਭਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।ਵਣਜ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰੀ ਪਿਊਸ਼ ਗੋਇਲ ਨੇ ਉਮੀਦ ਜਤਾਈ ਹੈ ਕਿ ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕਾਂ, ਮਛੇਰਿਆਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਮਰੀਕੀ ਟੈਰਿਫ ਨੇ ਤੋੜੀ ਕਾਰਪੇਟ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਕਮਰ, 7 ਲੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਸੰਕਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਭਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਦੋਹੀ-ਮਿਰਜਾਪੁਰ ਦੇ ਕਾਰਪੇਟ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਕਮਰ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਾਰਪੇਟ ਬੈਲਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਭਦੋਹੀ-ਮਿਰਜਾਪੁਰ ਵਿੱਚ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ

ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਾਮਾਤਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।ਭਦੋਹੀ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਬੁਣੇ ਹੋਏ ਕਾਰਪੇਟਾਂ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮੰਗ ਸੀ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਉੱਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਰਭਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਵਧ-ਫੁੱਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਟਰੰਪ ਟੈਰਿਫ ਨੇ ਤਸਵੀਰ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ। ਲਗਭਗ 2,500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਆਰਡਰ ਫਸ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀ ਮਾਲਕਾਂ

ਨੂੰ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਛਾਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਕਾਰਪੇਟ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲਗਭਗ 7 ਲੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ।ਭਾਰਤ ਹਰ ਸਾਲ ਲਗਭਗ 17,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਬੁਣੇ ਹੋਏ ਕਾਰਪੇਟ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, 10,500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਮਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਭਦੋਹੀ-ਮਿਰਜਾਪੁਰ ਤੋਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਬਣੇ ਲਗਭਗ 60% ਕਾਰਪੇਟ, ਯਾਨੀ 6,000 ਤੋਂ 6,500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਸਿਰਫ਼ ਅਮਰੀਕੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।ਭਦੋਹੀ-ਮਿਰਜਾਪੁਰ ਦੇ ਫਾਰਸੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਬਣੇ ਟਫਟਡ ਅਤੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਬਣੇ ਕਾਰਪੇਟ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਖਪਤ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ - ਘਰੇਲੂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ 2% ਕਾਰਪੇਟ ਹੀ

ਵਿਕਰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਬਣੇ ਕਾਰਪੇਟ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਟਲਾਂ, ਮਾਲਾਂ ਅਤੇ ਬੀਏਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਭਦੋਹੀ ਵਪਾਰੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਲੱਭਣਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਂ ਵੀ ਲੱਗੇਗਾ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅੱਜ ਆਪਣਾ 75ਵਾਂ ਜਨਮਦਿਨ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਜਨਮਦਿਨ ਨੂੰ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ‘ਸੇਵਾ ਪਖਵਾੜੇ’ ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।17 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ 2 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸੇਵਾ ਪਖਵਾੜੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰ 1000 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਨਦਾਨ ਕੈਂਪਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 75 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਮੋ ਦੰਤ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਗੇ।ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਜਨਮਦਿਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਜਨਮਦਿਨ 'ਤੇ #ਕੌਮੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਿਵਸ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਟ੍ਰੈਂਡ@ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਜਰਾਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਖ਼ੁਨਦਾਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਇਆ। 378 ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ 56,265 ਯੂਨਿਟ ਖ਼ੁਨਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖ਼ੁਨਦਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।ਵਾਰਾਣਸੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ 111 ਕਰੋੜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਅਤੇ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖੇਗਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ

ਮੋਦੀ ਮਾਤਰੂ ਵੰਦਨਾ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਯੋਗ ਅੰਗਤਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੰਡ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨਗੇ। ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰਭਵਤੀ ਅੰਗਤਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਚੈਟਬੋਟ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਜਨਮਦਿਨ @ਤੇ 7.5 ਮਿਲੀਅਨ ਰੁੱਖ ਲਗਾਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ 10 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਂਖਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਜਨਮਦਿਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 11 ਵੈਦਿਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਵਾਰਾਨਸੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਮੋਚਨ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ 1008 ਵਾਰ ਹਨੂੰਮਾਨ ਚਾਲੀਸਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਰਸਮ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤਾਜ ਭੇਟ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ

75ਵੇਂ ਜਨਮਦਿਨ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਾਲਵੀ ਸ਼ੌਫ਼ ਵੈਲੇਨਟੀਨੋ ਰਹੀਮ ਨੇ ਰੋਮ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ, ਜੋਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਜਸ਼ਨ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਬਾਜਰੇ (ਬਾਜਰਾ) ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਿਰੰਗਾ ਪੀਜ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਾਜਰੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ।**ਆਦਿੱਤਿਆਨਾਥ, ਸਪਾ ਮੁਖੀ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਯਾਦਵ, ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਵਧਾਈ :** ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਗੀ ਚਾਲੀਸਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਰਸਮ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤਾਜ ਭੇਟ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ

2001 ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ ਛੋਟਾ ਰਾਜਨ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਰੱਦ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕ ਜਥਾ ਸ਼ੈੱਟੀ ਦੇ 2001 ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ ਗੈਂਗਸਟਰ ਛੋਟਾ ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਸਟਿਸ ਵਿਕਰਮ ਨਾਥ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 23 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਬੰਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਸੀ.ਬੀ.ਐਫੀ.) ਦੀ ਅਪੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ।ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਜਨ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜਨ 27 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਭਗੌੜਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਚਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ? ਰਾਜਨ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਬੀਐਫੀ ਨੂੰ 71 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 47 ਵਿੱਚ ਰਾਜਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜਨ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਸੀਬੀਐਫੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਐਸ.ਵੀ. ਰਾਜੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, -ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ।- ਜਦੋਂ ਰਾਜਨ ਦੇ ਵਕੀਲ

ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਰਾਜਨ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ

ਉਸਨੂੰ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੀਬੀਐਫੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਈ 2024 ਵਿੱਚ ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ

ਸੁਣਾਈ।ਰਾਜਨ ਨੇ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਮੱਧ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਗਾਮਦੇਵੀ ਵਿੱਚ ਗੋਲਡਨ ਕਰਾਊਨ ਹੋਟਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ਼ੈੱਟੀ ਦੀ 4 ਮਈ, 2001 ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜਨ ਦੇ ਗਿਰੋਹ ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੈੱਟੀ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਰਾਜਨ ਗੈਂਗ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੇਮੰਤ ਪੁਜਾਰੀ ਤੋਂ ਫਿਰੌਤੀ ਦੇ ਫੋਨ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਨਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਰਾਜਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਅਪਰਾਧ ਰਿਪੋਰਟਰ ਜੇ ਡੇਅ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਹਾਦਸਾ: ਸੀਵਰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਨਾਲ 1 ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਮੌਤ, 3 ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਬਿਥਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਨੇੜਲੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅਸ਼ੋਕ ਵਿਹਾਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬੀਤੀ ਦੇਰ ਰਾਤ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਸੀਵਰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਸਾਹ ਲੈਣ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਲੋਕ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਿਮਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹਨ।ਇਹ ਘਟਨਾ ਅਸ਼ੋਕ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੇੜੇ ਰਾਤ 12:00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਾਪਰੀ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੀਵਰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਸੀਵਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਗਈ।ਗੈਸ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਰਵਿੰਦ (40 ਸਾਲ) ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ

ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸੀਵਰ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੋ ਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੌਖਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਇਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧੀ ਲੋਕ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੱਥ ਮਲਦੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸਮਾਜ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਖਮ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਖ਼ਤਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇੰਟਰਨੈਟ-ਅਧਾਰਤ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਪਰਿਪੱਕ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਵਰਚੁਅਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨੈਟਵਰਕ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣ ਵਰਗੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਹੁਣ ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕਿਸ਼ੋਰ ਲੜਕੀਆਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵਰਗੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸੰਪਰਕ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਹੁਣ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਔਲੂਝ ਕੁੜੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਪਰਿਪੱਕ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਝਦਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਤੀਜਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਡੰਬਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਦੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਦੇ ਵੀ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਵਰਚੁਅਲ ਮਾਧਿਅਮ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸਤੀ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਰਚੁਅਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਣੀਆਂ ਦੋਸਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦੀ ਖੋਜ ਅਕਸਰ ਮਿਰਜ਼ੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਦਿੜ ਇੱਛਾਸ਼ਕਤੀ, ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਤੇ ਲਗਨ ਹੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਤਰ

ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਟੀਚੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਜਾਂ ਟੀਚਾ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਮਨ ਚਾਹੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਜ਼ਿਲ ਕਦੇ ਵੀ ਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਰੱਬ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਲਟੇ ਉਲਟੇ ਖਿਆਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਕਈ ਦੋਸਤ ਸੱਜਣ-ਮਿੱਤਰ ਅਜਿਹੇ ਤਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਭੈੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਫ਼ਿਰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਜ਼ਿਲ ਸਰ ਨਹੀਂ

ਹੋਣੀ ਜਾਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ, ਤੇਰਾ ਸਟਾਇਮਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਤੂੰ ਇਸ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਰ ਕਰ ਪਾਵਾਂਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਉਤਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਦੋਸਤਾਂ ਮਿਤਰਾਂ ਕਰੀਬੀਆਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੰਗਤ ਕਿਵੇਂ ਸਰ ਕਰ ਪਾਵਾਂਗੇ। ਅਜਿਹੇ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟਿੱਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਭਟਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤਾਤੀਕ੍ਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਈਏ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅੰਦਰਲਾ ਮਨ ਤਾਕਤਵਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ 'ਤੇ ਦਿੜ, ਪੱਥਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ। ਸੁੱਖ-ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਪਰਮਾਤਮਾ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਡਾ ਅੰਦਰਲਾ ਮਨ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੱਡੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਵੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੋ, ਫਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਵੱਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੰਜ਼ਿਲ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਸਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ

ਸਫਲਤਾ ਇੱਕ ਵਾਰ 'ਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਕਈ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਸਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਜੋ ਲਾਸਟ ਇੰਟਰਵਿਊ ਰਾਉਂਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਿਲ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫ਼ਿਰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਸਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਵਧੀਆ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗਾ ਆਖਰੀ ਚਾਬੀ ਨਾਲ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਖਰੀ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿਖਰਲੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਦਰ ਤੋਂ ਹੀ ਊਰਜਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੰਗੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ ਹੋਵੇ ਘੱਟ

ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿਹਤ ਸੁਧਾਰ ਸਬੰਧੀ ਅਨੇਕਾਂ ਖੋਜਾਂ, ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਤਜਰਬਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ਼ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਥੇ ਹਰ ਸਾਲ 44000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਜਾਨਾਂ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਖਿਆ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਤਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਮੌਤਾਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁੱਲ ਮੌਤਾਂ ਦਾ 15 ਫ਼ੀਸਦੀ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਹਿਤ ਗੰਭੀਰ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਵੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ-“ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਔਰਤ ਮਾਂ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਸੁਆਰਥ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਥਾਂ ਉਸਦਾ ਬੱਚਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।” ਇਸ ਲਈ ਮਾਂ ਬਣਨਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵੱਡੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ ਵੀ। ਗਰਭ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਨਮ ਤੱਕ ਇਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਈ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਔਕੜਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ

ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ 11 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ‘ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਤ ਦਿਵਸ’ ਹੋ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਸਥਿਤ ਅਮੈਰੀਕਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਫ਼ਾਰ ਰੀਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਮੈਡੀਸਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ,ਜਨਮ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇਸ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਸਿਹਤ ਪੱਖੋਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਸਿਹਤ ਪੱਖੋਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਤਾਂ ਸੁਖਚੇਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਸਿਹਤ ਪੱਖੋਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸੁਖਚੇਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਰੰਭਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਮਨਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਚੁੱਕੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ,ਜਨਮ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇਸ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਸਿਹਤ ਪੱਖੋਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਸਿਹਤ ਪੱਖੋਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸੁਖਚੇਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ 830 ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਹੋ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਤਿ ਗਰੀਬ ਤੇ ਪਿਛੜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਮੌਤ ਦਰ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣਾ ਬੇਦੌਲਤ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਗਹਿਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਜਾ ਪੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਮੌਤ ਦਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਨ 2011 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਣੇਪਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਰੇਨਾ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਔਕੜਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਸਾਲ ਇਸ ਦਿਵਸ ਦਾ ਜੋ ਥੀਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸੀ- ‘ਮਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੋਰੋਨਾ ਤੋਂ ਰੱਖੀਏ ਸੁਰੱਖਿਅਤ’। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਦੂਰ-

ਦਰਾਜ਼ ਦੇ ਪਿਛੜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਗਰਭ ਸਬੰਧੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਰਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨਾਬਾਲਿਗ ਮਾਂ ਬਾਲਿਗ ਪਰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਨ 1990 ਤੋਂ 2015 ਤੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਣੇਪੇ ਸਬੰਧੀ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਦਰ ਵਿਚ 44 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉੱਚ ਸਿਹਤ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਡੋਲਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 2016 ਤੋਂ 2030 ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਣੇਪੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਦਰ 70 ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕ ਲੱਖ ਜਣੇਪਾ ਤੱਕ ਘਟਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਜਣੇਪੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਹਿੱਤ ਸਾਰਥਕ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇਸ ਮੌਤ ਦਰ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਵਿਚ 70 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੱਕ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2020 ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੌਤ ਦਰ 99 ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇੱਕ ਲੱਖ ਜਣੇਪੇ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਸਾਲ 2023-24 ਦੌਰਾਨ 52 ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕ ਲੱਖ ਜਣੇਪਾ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ “ਰੱਬ ਕਰੇ,ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਾਂ ਨਾ ਮਰੇ”।

ਪੰਜਾਬ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੀ ਮਹੀਨਾ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ, ਪੀਰ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਦਿਹਾੜਾ ਨਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਉਤਸਵ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਦਿਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਚੰਦਰੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ ਝੱਜੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਖਬਰ ਪੜ੍ਹੀ ਕਿ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਨਿਰਵਸਤਰ ਕਰਕੇ ਪੂਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੇਖੋ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਰਮਸ਼ਾਰ ਹੈ। ਕਾਰਣ ਸੀ ਕਿ ਔਰਤ ਦੇ ਲੜਕੇ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਨਾਰਾਜ਼ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੱਜ਼ਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਿਰਵਸਤਰ ਕਰਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਾ ਕੇ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਵਾਰਦਾਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਮਾਂ ਕੀ ਕਸੂਰ ਸੀ। ਚਾਹੇ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਘਟਨਾ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹੈ ਸਾਡਾ ਸੋਹਣਾ ਪੰਜਾਬ

ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖ਼ਤ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਸ਼ਰਮਸ਼ਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਪਿਓ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਅਰਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਲਾਈਕ ਬਣਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਕੋਈ ਭੈੜੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਫਸ ਜਾਣ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਖਬਰ ਪੜ੍ਹੀ ਕਿ ਐਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਿਹਾੜੀ ਵਿਖੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮਾਂ, ਭਰਜਾਈ ਤੇ ਮਾਸੂਮ ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਘਟਨਾ ਨੇ ਰੋਂਗਣੇ ਖੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਦਿਲ ਕੰਬਾਉਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਘਟੀ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤੀ ਪਤੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮਾਂ, ਭਰਜਾਈ ਤੇ ਮਾਸੂਮ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਪੂਰੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੱਜ਼ਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬੁਦ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਣੇ

ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਪੂਰੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਿਮਰਤਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਖਬਰ ਪੜ੍ਹੀ ਕਿ ਐਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਝੱਜੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਦੇਖੋ ਹਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਕਾਰਨ ਮਨ ਮੁਟਾਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਇਹ ਮਤਿਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਵੋ। ਦੇਖੋ ਉਸ ਮਾਸੂਮ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ? ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਪੂਰਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਪੂਰੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੱਜ਼ਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬੁਦ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਣੇ

ਕੁਟਾਈ 'ਤੇ ਹੀ ਆ ਜਾਓ। ਦੂਜੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਹੀ ਕਰ ਦੇਵੋ। ਜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲੜਾਈ ਝਗੜਾ ਹੋ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਕਿੱਥੇ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਗਲਤ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕੋ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਪਵੇ। ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਓ ਜਿੱਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਓ ਜਿੱਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਉੱਥੇ ਹੋ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਇਹ ਮਤਿਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਵੋ। ਦੇਖੋ ਉਸ ਮਾਸੂਮ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ? ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਪੂਰਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਪੂਰੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੱਜ਼ਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬੁਦ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਣੇ

ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਨਿਮਰਤਾ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਪਿਆਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਕਾਰਨ ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਲਕੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਟੀਕੇ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਚਿੱਟੇ ਨੇ ਤਾਂ ਨੌਜਵਾਨੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਦਿਨ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਵਿਰਲਾ ਹੋਣਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਡਰੇਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਚ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਵੱਡੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਲੜਾਈ ਦਿੰਦੇ ਲੱਸੀ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਵਧਾ ਲਓ ਆਈ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਚੋਰੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ਼ਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖੀ

ਵਾਪਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿਲ ਕੰਬਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਮਾਂ ਪਿਓ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘਰ ਦਾ ਸਮਾਨ ਤੱਕ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਮਾਂ ਬਾਪ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੋਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਮਰਨਾ, ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਹੀ ਮਰ ਜਾਏ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਨਸ਼ੇੜੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਬੇਕਦਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹਨ। ਅੱਜ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਨੌਜਵਾਨ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਕੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਫਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਕਰਕੇ। ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਪਿਛਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ। ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ

ਉਸਦਾ ਹੱਲ ਵੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਬਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇ ਸਾਡਾ ਦਿਲੋਂ ਕਰੀਬੀ ਮਿੱਤਰ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰੋ। ਸਕੂਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਓ। ਨਿਮਰਤਾ, ਪ੍ਰੀਤ, ਪਿਆਰ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਹਨ। ਅਕਸਰ ਜੋ ਹਲਕੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾਉਂਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ। ਫਿਰ ਸ਼ਰਮ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਮਹਿਗਾਈ ਦਾ ਦੌਰ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਖਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਣੇ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਾਦਰ ਦੇਖ ਕੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਿੰਨਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਬਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬੇਲੋੜੇ ਖਰਚੇ ਵਧਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਗਲਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕਿਸ ਨੇ ਦਾਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਵੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ

ਬੇ-ਜ਼ੁਬਾਨ ਮਮਤਾ ਦੇ ਲੋਹੜੇ ਤੇ ਮੇਰਾ ਘੋਰ ਪਛਤਾਵਾ

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਘਰ ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਪਛਤਾਵੇ ਕਾਰਨ ਗਮਗੀਨ ਰਿਹਾ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੋਹਰੇ, ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬੇਵੱਸ, ਤੜਫਦੇ, ਕੁਰਲਾਉਂਦੇ ਤੜਾ-ਤੜੀ ਦਾ ਜੋੜਾ ਘੁੰਮਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ!

ਕਹਿੰਦੇ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਇਆਂ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਦਿਲ ਹੌਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਬਗ਼ਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਕੀ ਤੇ ਬੋਦੀ ਹੋਈ ਖੜ੍ਹੀ ਡੇਕ ਦੇ ਉਤਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਚੁੱਬਾਂ ਨਾਲ ਖੌਦ ਖੌਦ ਕੇ ਤੋਤਿਆਂ ਨੇ ਘਰਨਾ ਆਲੂਣਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ "ਟ...ਰ...ਰ, ਟਰ...ਰ, ਟੈਅ... ਟੈਅ" ਦੀ ਰੌਣਕ ਲਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਸੁਣਖਤੋਂ ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਚੁਬਾਰੇ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਹਾਲੇ ਦਸ ਕੁ ਮਿੰਟ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਥੱਲੇ ਡੇਕ ਉੱਤੇ ਤੋਤੇ, ਸ਼ੈਰੂਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜਨੌਰ ਇਉਂ ਚੌਲਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਸੌਪ ਨਿਕਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਕੁੱਝ ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਕੱਢਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਨਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਡੇਕ ਥੱਲੇ ਕੋਈ ਕੁੱਤਾ ਜਾਂ ਬਿੱਲੀ ਆਈ ਹੋਣੀ ਐਂ ! ਪਰ ਹੇਠਾਂ ਜਨੌਰਾਂ ਦਾ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਵੱਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੁਣਕੇ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦ-ਸਮਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪੌਤੀਆਂ 'ਉਤਰ ਆਇਆਂ!

ਡੇਕ 'ਤੇ ਤੋਤਿਆਂ ਦੇ ਖੁੱਡ-ਆਲੂਣੇ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਤੋਤਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਪੰਛਿਰੇ ਫੜ-ਫੜਾਉਂਦੇ, ਕੁਰਲਾਹਟ ਮਚਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਉਂ ਤਰਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਖੁੱਡ 'ਚ ਵੱਡੇ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਹੁਣ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹੋਣ ! ਪਰ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਕੱਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਰਹੀ!!

ਸਰਕਾਰ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ
"ਦੁਪਾਲ ਪੁਰ"

001-408-915-1268

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕੋਈ ਭੁਸਲੀ ਜਿਹੀ ਪੂਛ ਵਾਲਾ ਜਾਨਵਰ ਖੁੱਡ 'ਚ ਵੜਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂ ਕਿ ਚੌਪਾ ਕੁ ਪੂਛ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਪੈ ਗਈ ਸੀ!

ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਲੰਮੀ ਢਾਂਗੀ ਚੱਕਣ ਦੌੜਿਆ.... ਜਿਉਂ ਹੀ ਮੈਂ ਢਾਂਗੀ 'ਤਾਂਹ ਨੂੰ ਉਲਾਰੀ, ਤੋਤਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਬੋਟ ਮੂੰਹ 'ਚ ਚੁੱਕੀ ਇੱਕ ਮੋਟਾ ਸਾਰਾ ਨਿਉਲਾ ਖੁੱਡ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਲੁਪਰ ਲੁਪਰ ਕਰਦਾ ਥੱਲੇ ਉੱਤਰ ਗਿਆ ! ਸਾਰੇ ਪਰਿਵੇਂ ਰੋ-ਕੁਰਲਾ ਕੇ ਹੰਝ ਗਏ ਤੇ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਉਡ ਗਏ !! ਉੱਥੇ ਰਹਿ ਗਏ ਅਭਾਗੇ ਤੜਾ-ਤੜੀ !!!

ਨਿਉਲੇ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਬੋਟ ਦੀ ਲਟਕਦੀ ਪੈਂਟ ਮੋਹਰੇ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਬਣੀ ਲਾਲ ਚੁੱਬ ਅਤੇ ਪਾਸਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿੱਕਲੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਹਰੇ ਖੰਭ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰਾ ਕਲੋਜਾ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਨੂੰ ਕਰੇ !

ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਇਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੇਠ ਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਡੇਕ ਦੇ ਤਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨਿਉਲੇ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿੰਦਾ। ਤੋਤਿਆਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬਚ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ.....!

ਆਪਣਾ ਬੱਚਾ ਗੁਆ ਕੇ ਤੜਾ-ਤੜੀ ਵਿਚਾਰੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਖੁੱਡ-ਆਲੂਣੇ ਦੇ ਉੱਪਰ-ਹੇਠ, ਸੱਜੇ-ਖੱਬੇ ਕਦੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਇਉਂ ਗਰਦਨਾ ਘੁੰਮਾ ਘੁੰਮਾ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੋਟ ਨੂੰ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹੋਣ.....!

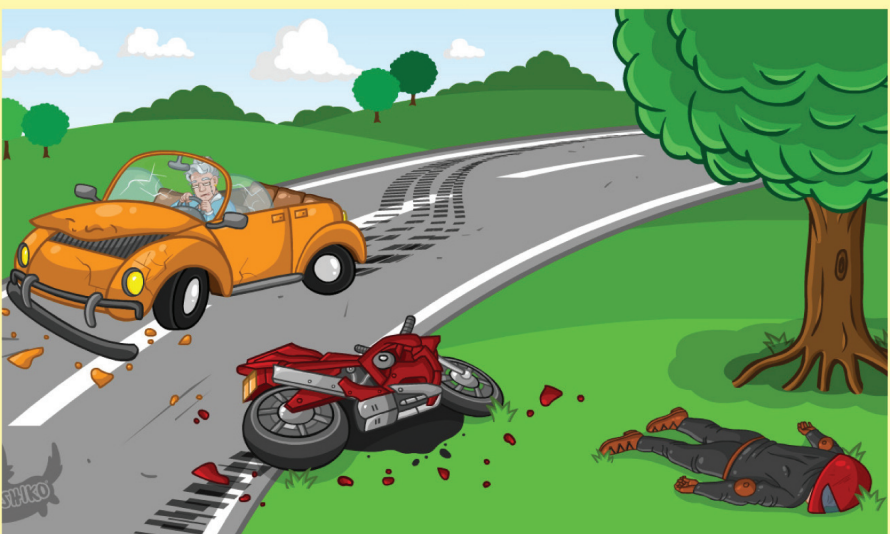
ਦੂਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੀਆਂ ਲੱਓਦਿਆਂ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਵੇਰ ਦੇ ਚੰਗਾ ਚੁਗਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਏ ਹੋਣੇ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਮੈਂ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਆਟਾ ਆਪਣੇ ਬਗ਼ਾਲ ਦੀ ਕੱਪ ਉੱਤੇ ਸੁਟਿਆ ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਕੀ ਵਿੱਚ ਖਲੋ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦੁਖੀ ਤੋਤੇ ਤੋਤੀ ਨੇ ਆਟੇ ਵੱਲੂੰ ਦੇਖਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ !

ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਇਕ ਰੰਗ ਇਹ ਵੀ

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ/ 98156-61191

ਸੂਰਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਬੈਂਕ ਬੈਲੈਂਸ ਦੀ ਨਹੀਂ ਜਿਗਰੇ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗ਼ਰੀਬ, ਬਿਮਾਰ, ਲੋੜਵੰਦ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਸੇਵਾ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਮੇਰੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸਨੀ, ਜੋ ਮੈਥੋਂ ਕਾਫੀ ਛੋਟਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਸਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਕੁਆਰੇ ਮਾਮੇ ਦੀ ਜਗਰਾਉ ਵਿਖੇ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰੇ ਇਕ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਉਹ ਇਸ ਅਚਨਚੇਤ ਆਣ ਪਈ ਬਿਪਤਾ ਦੌਰਾਨ ਲਗਭਗ 13-14 ਦਿਨ ਫੁੱਟੀ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਵਾਪਸ ਆਇਆ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਦਫ਼ਤਰ ਆਉਣ ਸਾਰ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਉਸ ਨਾਲ ਅਵਸੇਸ ਜ਼ਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਾਣਨ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਜੋਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਬਾਰੇ ਫੋਨ ਆਇਆ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਵਕਤ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਘਰੋਂ ਚੱਲ ਪਏ ਅਤੇ ਜਿੱਥਾ ਜਗਰਾਉ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਪਰ ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਣਾ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਭਾਵ ਮਾਮਾ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ 'ਪਰਤਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਾਥੀਆਂ ਵਾਲੀ ਕਾਰ 'ਚੋਂ ਉਤਰਕੇ ਇਸ ਲਈ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਜੋ ਇਕੱਲਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਗੋਂ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਵੀ ਉਸਨੇ ਪਿੱਛੇ ਬਿਠਾਕੇ ਖੁਦ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸੜਕ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੀ ਭੁੱਗ ਵਾਲੀ ਟਰਾਲੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੇ ਆ ਰਹੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸੱਟ ਗਹਿਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਬਚ ਨਾ ਸਕਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਵਕਤ ਮਿਲਿਆ। ਜਿਸ ਟਰਾਲੀ ਨਾਲ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਟਕਰਾਇਆ ਉਹ ਹਫ਼ਤਾ-ਦਫ਼ਤੀ 'ਚ ਖਿਸਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਦਦ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਏ ਤੇ ਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ

ਮੰਮੀ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਸਤਯੁਗੀ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟੇ ਆਪਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣੇ ਇਹ ਪੈਸੇ। ਸਗੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਤਾ ਨੋਟ ਕਰ ਲੈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਖ ਜਦੋਂ ਬੇਟੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਆਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਟਾਫ਼ ਵਾਲੇ ਪੂਰੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਰੀ ਦਾਸਤਾਨ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਰੱਬ ਮੰਦਰਾਂ-ਗੁਰਦਆਰਿਆਂ 'ਚ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ। ਸਨੀ ਦੀ ਮਾਂ ਸਲਾਮ ! ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ।

ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਰਕਮ ਸਾਡੀ ਸੋਚ-ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ। ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਨਾ ਲਗਦੀ ਦੇਖ ਥਾਣੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਤੇ ਰਸਤੇ 'ਚ ਟਰਾਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸ ਕੋਲੋਂ ਮੱਥਾਇਲ ਦਾ ਨੰਬਰ ਲਿਆ ਹੋਣਾ। ਰੁਕ ਕੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਬਣੀ। ਟਰਾਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਤੇ ਸਾਰਾ ਪਤਾ ਟਿਕਾਣਾ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰ ਹਾਂ ਤੇ ਟਰੈਕਟਰ-ਟਰਾਲੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੋਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਹਨ। ਮਾਮੇ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ

ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਰਾਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਲੋ ਤੁਸੀਂ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਵੋ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਦਿਓ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਮਸਲਾ ਵਿਚਾਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਕੱਲ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚਾਰ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਲੈ ਕੇ ਜਿੰਨੇ ਵਜੇ ਆਖੋਗੇ, ਆ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਏਨਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਜੋਬ 'ਚੋਂ ਕੱਢਕੇ ਅਧਾਰ ਕਾਰਡ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਕੁਝ ਮੋਹਤਬਰ ਬੰਦੇ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਹਾਦਸੇ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਮੌਕੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਮਝੋਂਦੇ ਦੇ ਸੌਤ ਲੱਖ ਮੰਗੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਏਨੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਹਨਾਂ

ਗੁਆ ਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭਗਤ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮੰਮੀ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਸਤਯੁਗੀ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟੇ ਆਪਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣੇ ਇਹ ਪੈਸੇ। ਸਗੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਤਾ ਨੋਟ ਕਰ ਲੈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਖ ਜਦੋਂ ਬੇਟੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਆਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਟਾਫ਼ ਵਾਲੇ ਪੂਰੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਰੀ ਦਾਸਤਾਨ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਰੱਬ ਮੰਦਰਾਂ-ਗੁਰਦਆਰਿਆਂ 'ਚ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ। ਸਨੀ ਦੀ ਮਾਂ ਸਲਾਮ ! ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ।

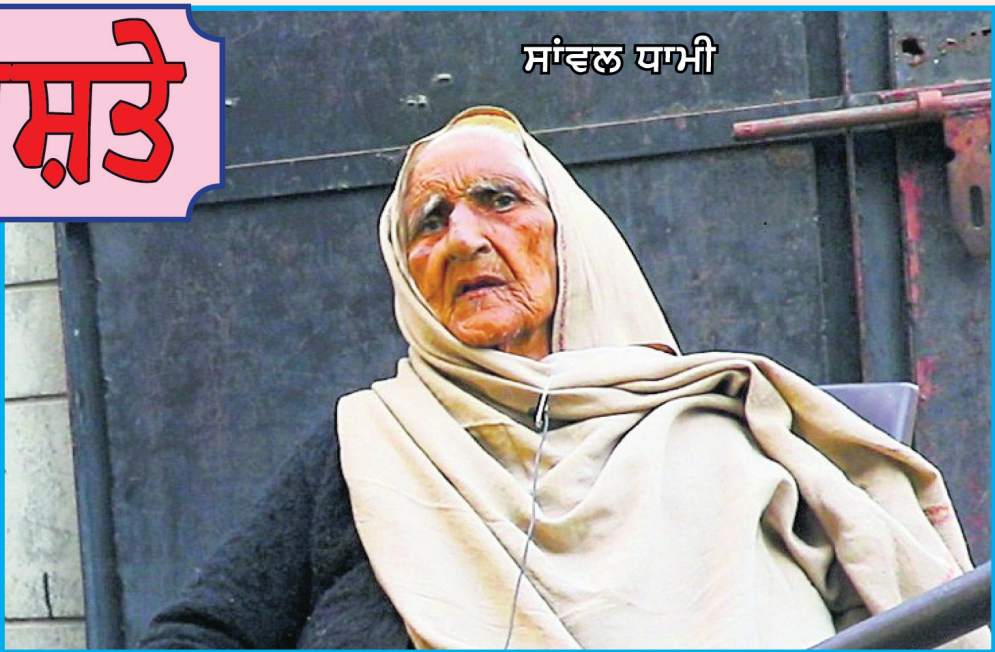
ਗਵਾਚੇ ਰਿਸ਼ਤੇ

ਸਿਆਲਕੋਟ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗੋਜਰੇ 'ਚ ਬੱਲ ਗੋਤ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੱਟ ਵੱਸਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੈਠਣ-ਉੱਠਣ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ 'ਚ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਪੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਧੀਆਂ ਸਨ। ਵੱਡੀ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਡਸਕੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਭਾਂਡੇਆਲੇ ਦੇ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੀਮਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਉ ਦਾ ਨਾਂ ਮੋਹਕਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਚਾਚੇ ਦਾ ਨਾਂ ਵਧਾਵਾ ਚੰਦ ਸੀ। ਮੋਹਕਮ ਚੰਦ ਦੇ ਅਗਰ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ।

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦੇ ਛੇ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਵੱਡੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕੁੜੀਆਂ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ, ਅਮਰ ਕੌਰ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਤਿੰਨ ਮੁੰਡੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ। ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਉਦੋਂ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਏ ਤੇ ਸਿਆਲਕੋਟੀਏ ਘੁੰਮਣਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਫਾਤਿਹਗੜ੍ਹ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਏ। ਉਹਦੀ ਦਰਦ-ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਨ ਲਈ ਮੈਂ ਫਾਤਿਹਗੜ੍ਹ ਗਿਆ।

“ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਗੱਲ ਏ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਘਰ ਪਿੰਡੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਖੂਹਾਂ 'ਤੇ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਘਰੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਆਟਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆ ਕਿ ਖੂਹ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਪਿਉ ਪੱਠੇ ਕੁਤਰਦਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਪਿੰਡੋਂ ਰੋਣੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਸੀ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਹ ਰੋਣੀ ਨਾ ਖਾਧੀ। ਉਦੋਂ ਤੁਰ ਪਏ। ਦੋ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਕਪਾਹਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡੋਂ ਭੱਜੇ ਆਏ, ਪਰ ਉਹ ਪਿਉ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮੌਤ ਲਏ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਿੰਡੋਂ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਗਾਂਹੀ ਟੱਕਰ ਗਏ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਖੂਹ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਅਸੀਂ ਦੌੜ ਪਏ। ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਤੇ ਤਾਈ ਪਿਛਾਂਹ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਉਹ 'ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਨ ਕਿ ਖੜੇ ਜਾਓ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬੰਦੇ ਪੈ ਗਏ ਨੇ। ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਆਪਣੇ ਲੱਗੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਣਾ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਵੱਢ ਸੁੱਟਣਾ ਏ। ਬਚ ਜਾਓ, ਚਾਹੇ ਮਰ ਜਾਓ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਮੁੜਨ। ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਛੇਆਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਓਥੇ ਵੀ ਛੱਪੜੀ ਕੋਲ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਪ ਭੱਜ ਆਈ। ਇਕ ਕਾਂਟਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਰੁਹ ਲਿਆ। ਉਹ ਫਿਰ 'ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਨ ਕਿ ਆਪਣਾ ਮੁੰਡਾ ਲੈ ਜਾਓ। ਫਿਰ ਮੀਲ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਮੁੰਡਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ।

ਸਾਂਵਲ ਧਾਮੀ

ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮੱਥਾ ਦਿੱਤੀ, ਦਾਣੇ ਦਿੱਤੇ, ਮੱਜਾ-ਪੀਹੜਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਚਾਚੇ ਨੇ ਮੂੰਹ-ਸਿਰ ਮੁੰਨਾ ਲਿਆ ਤੇ ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਖੱਸੀ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰ ਉਹ ਬਾਰਡਰ ਟੱਪ ਗਿਆ।

ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਗੋਜਰੇ ਗਿਆ। ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਮੂਹਰੇ ਖੜੇ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਬੂਹੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਰੱਦਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਆਂਹਦੀ ਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਏਂ? ਉਹ ਆਂਹਦਾ ਮੈਂ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਆਂ। ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਮੰਦੜਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਲਓ ਜੀ ਉਹਨੂੰ ਨਹਾਇਆ। ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਦਿੱਤੇ। ਰੋਟੀ ਖਵਾਈ। ਸੱਵਾਇਆ। ਸਵੇਰੇ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਨਾਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਚੌਧਰੀ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜਵਾਈ ਆਇਆ। ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਕੁਝ ਆਖੋ ਨਾ।

ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਚਾਚੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗਹਿਣਾ-ਗੱਟਾ ਪੁੱਟ ਲਿਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਨੇ ਨੇ ਉਹਦਾ ਮੁੰਡਾ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਤੋਰਿਆ। ਆਖਣ ਲੱਗਾ-ਤੂੰ ਖੋਰੇ ਅੱਪੜਨਾ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਹੋਰ ਨਾ ਮੈਂ ਧੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੀ ਗਵਾ ਦਿਆਂ। ਗੋਜਰੇ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਠੜੀ ਬੰਨ ਕੇ ਉਹ ਆ ਗਿਆ ਭਾਂਡੇਆਲੇ। ਇਕ ਰਾਤ ਉਹ ਓਥੇ ਰਿਹਾ। ਸਵੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਆਂਹਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੁੱਜਰਾਂ ਵਾਲੇ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਆ।

ਮੇਰਾ ਬਾਪੂ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ- ਥੋੜ੍ਹਾ ਅਸਨ ਅਸਨ ਹੋ ਲੈਣ ਦੇ, ਫਿਰ ਚਲਾ ਜਾਈਂ। ਉਹ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਮੇਰਾ ਬਾਪੂ ਉਹਨੂੰ ਟੇਸ਼ਣ 'ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਚਾਚਾ ਉਹ ਬਾਬੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ- ਲਹੌਰ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਕਿਹੜੇ ਟੈਮ 'ਤੇ ਆਈ ਏ?

ਅੱਗਿਓਂ ਬਾਬੂ ਆਂਹਦਾ- ਤੇਰੀ ਗੱਡੀ ਤਾਂ ਮੰਗਲ ਸਿਆਂ ਆ ਗਈ ਏ।

ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਕਾਬੂ ਕਰੋ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਇੱਥੇ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿਓ। ਚਾਚਾ ਬੜਾ ਜਵਾਨ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਜੁੱਤੀ ਲਾਹ ਕੇ ਭੱਜ ਪਿਆ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਾਹ ਦੇ ਅੱਧ 'ਚ ਭੱਟਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਵੱਟੇ ਦਾ ਠੋਡਾ ਵੱਜਾ ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਚਾਚੇ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਮਾਤਾ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ

ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੇ। ਆਖਰ ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਮਾਲੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਕਿ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦਿਓ। ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਆ ਗਈ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਨੇ ਨੇ ਲਿਖਾ ਕੇ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਫੜ ਘੱਤਾ ਏ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਅੰ ਬੀਰੇ ਤੂੰ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ। ਓਦਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਵੀ, ਮੇਰੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਦਾਗ਼ ਨਾ ਲਾਈਂ। ਤੂੰ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਾ ਕਰ ਲਈਂ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਚਾਚੇ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਆਣ ਕੇ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਗਈ ਸੀ। ਕੋਈ ਪੱਤੀ-ਤੀਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ। ਉਹ ਹੁਣ ਬਸ਼ੀਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਬੜੀ ਪਛਾਣ ਕਰੇ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ। ਉਹ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਦੇਵੇ।

ਮੇਰੇ ਘਰ ਬੜਾ ਜੀ ਲੱਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਹਦੇ ਘਰ ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਆਇਆਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਖੂਹ 'ਤੇ ਗਏ ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ 'ਉਹਨਾਂ' ਵੱਢ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਉ ਨੇ ਉਹਦੀ ਲਾਸ ਨੂੰ ਦੱਬਣ ਲਈ ਹਾਲੇ ਟੋਆ ਕੱਢਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਫਿਰ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕ ਦਰਜੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਹ ਆ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਫੜ ਕੇ ਟੋਆ ਆਖਿਆ-ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵੱਢ ਦੇਣੇ ਨੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ। ਉਹਨੇ ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਪਿਉ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾਇਆ। ਉਹਦੇ ਘਰ ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਆਂ ਦਿਨ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਿਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੋਟੀ 'ਚ ਵਾੜ ਛੱਡਣਾ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਕਮ ਬੀਬੀ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬੁਨੀ ਸਹੁੰ ਖਾ ਲਈ ਸੀ।

ਫਿਰ ਸੱਠ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਭਤੀਜੇ ਬਾਹਰ ਗਏ ਨੇ। ਰਜਵੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ-ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਬੰਦੇ ਸਨ, ਸਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ। ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਰਾਤਾਂ ਰਹੇ। ਲੋਕਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸੌਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਹੱਥ ਜੋੜਨ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਸੌਂ ਲੈਣ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ 'ਬੀਕੇ ਵਾਲੇ ਖੂਹ' 'ਤੇ ਵੀ ਗਈ ਸਾਂ।

ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- ਭੈਣ ਅੱਜ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਰੋਟੀ ਪਕਾ ਕੇ ਖੁਆ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖਵਾਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੈਂ। ਭਰਜਾਈ ਮੇਰੀ ਪੋਤੇ ਕਰਨ ਡਰਿ ਪਈ। ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਪਕਾਵਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਇਕ-ਇਕ ਬੁਰਕੀ ਇਉਂ ਵੱਡ-ਵੱਡ ਕੇ ਖਾਣ ਜਿਉਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਹੁੰਦਾ।" ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਉਹਦਾ ਗੱਚ ਭਰ ਆਇਆ।

“ਇਕ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਵਿਛੋੜਾ ਏ ਨਾ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ। ਅਗਰ ਕੋਈ ਮਰ ਜਾਣ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਸਬਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ। ਮੈਂ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ ਨੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋਣ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸੋਚਣਾ, ਕੋਈ ਸਕਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਮਾਮਿਆਂ ਦੇ ਥਾਂ ਖੜ੍ਹਦਾ। ਹੁਣ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਮਰ ਗਈਆਂ ਨੇ ਤੇ ਮੈਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਨਿੱਕਾ ਭਰਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਹਾਲੇ ਜਿਉਂਦਾ। ਉਹਦਾ ਫੋਨ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਆਂਹਦਾ -ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰਾ ਕੌਣ ਆ ਦੂਨੀਆਂ ਉੱਤੇ? ਭੈਣ ਤੂੰ ਨਾ ਮਰੀਂ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਆਂਹਦੀ ਆਂ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਮਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਆਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਗਵਾਚੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਮਰ ਕੇ ਹੀ ਲੱਭ ਜਾਣ।" ਇਹ ਆਖ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਹੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਤੇ ਪਈ।

ਸੰਪਰਕ: 97818-43444

ਕੀ ਹੈ Smiling Depression

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦਰਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਆਤਮ ਹਤਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਲੱਛਣ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਥੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਦਾਸੀ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੱਛਣ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਲੱਛਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

- ਸੁਸਤੀ ਜਾਂ ਥਕਾਵਟ
- ਇਨਸੋਮਨੀਆ
- ਭਾਰ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ
- ਬੇਬਸੀ
- ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਛਾ ਦੀ ਘਾਟ
- ਘੱਟ ਗਰਬ

ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਨਾਲ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਇਲਾਜ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮਦਦ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਆਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਅਸਫਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜਾਂ ਵਿਆਹ

- ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ
- ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ

ਅੰਜਨਕੁਲ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਆਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਚੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਹਿਕਰਮੀਆਂ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮੁਸਕਰਾਉਣਾ ਉਦਾਸੀ, ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਹਰੋਂ ਖੁਸ਼ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੋਂ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੀ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਉਦਾਸੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਡਾਕਟਰੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕੀ ਮੁਸਕਰਾਉਣਾ ਉਦਾਸੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ

ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਸਕਰਾਉਣਾ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਕਸਰ ਅਣਜਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਤਮ-ਹਤਿਆ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ

ਭੈਣ-ਭਰਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਜਾਂ ਦੇਸਤਾਂ ਤੋਂ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਉਮੀਦਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਇਲਾਜ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮਦਦ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਆਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ‘ਚ ਵੱਧ ਰਿਹੈ ਨਾਨ-ਅਲਕੋਹਲਿਕ ਫੈਟੀ ਲਿਵਰ

ਫੈਟੀ ਲਿਵਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਂ, ਅੱਜ ਇਹ

ਇਨਸੁਲਿਨ ਹਾਰਮੋਨ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੰਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫੈਟੀ ਲੀਵਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਆਸਾਨ ਤਰੀਕੇ
* ਪੈਕ ਕੀਤੇ ਜੂਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੋ: ਬੋਤਲਬੰਦ ਜੂਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਫਲ ਖੁਆਓ। ਅਸਲੀ ਫਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫਾਈਬਰ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸ਼ੂਗਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੈ।
* ਫਾਈਬਰ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਭੋਜਨ ਦਿਓ: ਸਾਬੁਤ ਅਨਾਜ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਲੇਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਓ।

ਫਾਈਬਰ ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
* ਸਹੀ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰੋ: ਹਰ ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਨੈਕਸ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਓ।

ਕਿਉਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਜਾਗਰੂਕਤਾ
; ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਡਾਕਟਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਫੈਟੀ ਲੀਵਰ ਵਰਗੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਵਜ਼ਨ ਘਟਾਉਣ ’ਚ ਤੁਰੰਤ ਫ਼ਾਇਦਾ ਦੇਵੇਗੀ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ

ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰਸੋਈ ‘ਚ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਦੇ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਈ ਵੱਡੇ

ਫਾਇਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਭੱਜਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਖਰੀਦੋ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡਾਈਟ ‘ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ। ਮੈਟਾਫਾ ਘੱਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ।

ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗਾ: ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ‘ਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਨਾਲ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਖਾਤੇ ਹੋਣਗੇ ਬੈਨ, 10 ਦਸਬੰਰ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਰਿਹੈ ਨਿਯਮ

ਕੈਨਬਰਾ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ

ਬੈਨ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਪਛਾਣ ਕੇ ਡੀਐਕਟੀਵੇਟ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ 10 ਦਸੰਬਰ 2025 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।ਸੋਧੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਨਾਬਾਲਗ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਡੀਐਕਟੀਵੇਟ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਖਾਤਾ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਚੇ ਤੁਰੰਤ ਨਵਾਂ ਖਾਤਾ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਣ।ਹਾਲਾਂਕਿ

ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਯੂਜ਼ਰ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੂਜ਼ਰਸ ਦੀ ਅਸਲ ਉਮਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ। ਪਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬੈਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਾਊਂਟ ਬੰਦ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।ਜੇਕਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ‘ਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ 49.5 ਮਿਲੀਅਨ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਡਾਲਰ (ਲਗਭਗ 33 ਮਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ) ਤੱਕ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ, ਪਰ ਉਦੇਸ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਆਨਲਾਈਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਐਨਿਕਾ ਵੇਲਜ਼ ਅਤੇ eSafety ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜੂਲੀ ਇਨਮੋਨ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਲਿਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤੇਲ ‘ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਕਰਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਅੱਗ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ।ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਈਪਰ 140 ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਪਾਇਲਟ ਸਣੇ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਜਹਾਜ਼ ਜਮੀਨ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗਣ ਸਾਰ ਤੇ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਥਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ।ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਏਵੀਏਸ਼ਨ ਸੇਫਟੀ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਵੀ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।

ਭਾਰਤ ਬਣਿਆ ਸਪੀਡ ਸਕੇਟਿੰਗ ਦਾ ਨਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ!

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਭਾਰਤ ਨੇ ਸਪੀਡ ਸਕੇਟਿੰਗ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਬੇਇਦਾਈਹੋ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸਪੀਡ ਸਕੇਟਿੰਗ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ 2025 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ 22 ਸਾਲਾ ਆਨੰਦਕੁਮਾਰ ਵੇਲਕੁਮਾਰ ਨੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਉਹ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੈ ।

ਭਾਰਤ ਕੌਲ ਸੋਨਾ ਅਤੇ ਕਾਂਸੀ ਦੋਵੇਂ ਤਗਮੇ
; ਆਨੰਦਕੁਮਾਰ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ 1000 ਮੀਟਰ ਸਪਿੰਟ ਦੌੜ ਵਿੱਚ 1:24.924 ਮਿੰਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਜਿੱਤ ਹੋਰ ਵੀ ਖਾਸ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਠੀਕ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 500 ਮੀਟਰ ਸਪਿੰਟ ਵਿੱਚ 43.072 ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡਲ ਸੀ ।ਭਾਰਤ ਲਈ ਇਹ ਦੋਹਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੂਨੀਅਰ ਕੈਟੇਗਰੀ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ ਸਕੇਟਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਵੀ 1000 ਮੀਟਰ ਸਪਿੰਟ ਵਿੱਚ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ।

ਐਲਗਾਰ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਕੇਸ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਮਹੇਸ਼ ਰਾਊਤ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਾਰ ‘ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਲਗਾਰ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਭੀਮਾ ਕੋਰੇਗਾਓ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮਹੇਸ਼ ਰਾਊਤ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਾਰ‘ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਐਮਐੱਮ ਸੁੰਦਰੇਸ਼ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਸਤੀਸ਼ ਚੰਦਰਾ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਬੈਂਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਉਤ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਊਤ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸੀਯੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਗਠੀਏ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਬਿਨੋਕਾਰ ਡਾਕਟਰੀ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਔਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ (ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ) ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਛੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਾਰ ‘ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।”ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਊਤ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ (ਐਨਆਈਏ) ਦੀ ਬੇਨਤੀ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਲਈ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਰੇਜ਼ਾ-ਰੇਜ਼ਾ ਹੋ ਗਏ, ਟੁਕੜਿਆਂ ‘ਚ ਬਿਖਰ ਗਏ…

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ , 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਦੂਰ@ ਦਾ ਦਰਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ (ਪੀਓਕੇ) ‘ਚ ਕਈ ਅੱਤਵਾਦੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਇਕ ਕਮਾਂਡਰ ਨੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤੰਕੀ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਸਿਖਰ ਕਮਾਂਡਰ ਮਸੂਦ ਅਜ਼ਹਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ‘ਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾਉਣੀ ਪਈ।ਇੰਟਰਨੈਟ ‘ਤੇ ਵਾਲੇਰਲ ਹੋਈ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ‘ਚ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਮਸੂਦ ਇਲਿਆਸ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਆਤੰਕੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ @ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ।ਮਸੂਦ ਇਲਿਆਸ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, +-ਅੱਤਵਾਦ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਲੀ, ਕਾਬੂਲ ਤੇ ਕੰਧਾਰ ਨਾਲ ਜੰਗ ਲੜੀ। ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 7 ਮਈ ਨੂੰ ਮੌਲਾਨਾ ਮਸੂਦ ਅਜ਼ਹਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ‘ਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਹਫ਼ਤਾ-ਦਫ਼ਤੀ, 2 ਘੰਟੇ ਲਈ ਟਰੇਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਠੱਪ

ਕੋਲਕਾਤਾ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਸਟੇਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਲ ਟ੍ਰੇਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ। ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮੀ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੇ ਸੰਤੋਸ਼ਪੁਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ @ਤੇ ਵੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਅੱਗ ਸਵੇਰੇ 7:21 ਵਜੇ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਸਿਆਲਦਾਹ-ਬਜ਼ ਲਾਈਨ ਦਾ ਰੂਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕਲ ਟ੍ਰੇਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।ਬੇੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅੱਗ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਕਈ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਪੂਰਬੀ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਫਾਇਰ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਅਤੇ ਅੱਗ @ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਸਵੇਰੇ ਲਗਪਗ 9:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਅੱਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਝ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਾਨੀ ਜਾਂ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅੱਗ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੀ ? ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਜੈਪੁਰ ਹਾਈਵੇਅ ‘ਤੇ ਵੱਡਾ ਹਾਦਸਾ, ਕੈਮੀਕਲ ਟੈਂਕਰ ਪਲਟਣ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਅੱਗ; ਜ਼ਿੰਦਾ ਸੜ ਗਏ ਦੋ ਲੋਕ

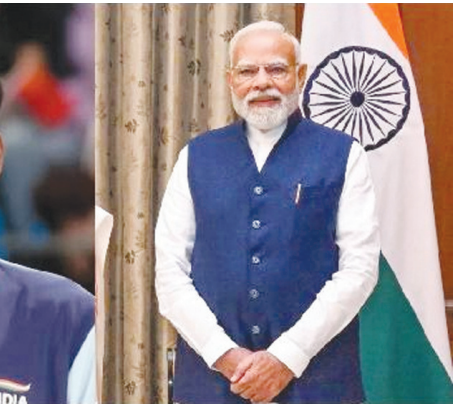
ਰੇਵਾੜੀ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਰੇਵਾੜੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਜੈਪੁਰ ਹਾਈਵੇਅ ‘ਤੇ ਬਾਣੀਪੁਰ ਚੌਕ ‘ਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਧੀਨ ਫਲਾਈਓਵਰ ਕਾਰਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 2 ਵਜੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ। ਜੈਪੁਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਗਸਾਇਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਇੱਕ ਟੈਂਕਰ ਡਿਵਾਈਡਰ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਲਟ ਗਿਆ। ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੇ ਲੀਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਟੈਂਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸੜਕ ‘ਤੇ ਅੱਗ ਫੈਲ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਾਈਵੇਅ ਤੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਇੱਕ ਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਚਾਰ ਲੋਕ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜ ਗਏ। ਜ਼ਿੰਦਾ ਸੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ 41 ਸਾਲਾ ਸਜੀਵ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ 54 ਸਾਲਾ ਐਸ਼ੂ ਮਿੱਤਲ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਰੇ ਲੋਕ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਖਾਟੂ ਸ਼ਿਆਮ ਜੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਾਣੀਪੁਰ ਚੌਕ @ਤੇ ਗਸਾਇਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਇੱਕ ਟੈਂਕਰ ਪਲਟ ਗਿਆ ।

ਈ.ਡੀ. ਨੇ ਸੋਨੂੰ ਸੂਦ, ਗੌਬਿਨ ਉਥੱਪਾ ਤੇ ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੰਮਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਈ.ਡੀ. ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰ ਸੋਨੂੰ ਸੂਦ, ਸਾਬਕਾ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਗੌਬਿਨ ਉਥੱਪਾ ਤੇ ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਈ.ਡੀ. ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰ ਸੋਨੂੰ ਸੂਦ, ਸਾਬਕਾ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਗੌਬਿਨ ਉਥੱਪਾ ਤੇ ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਇਹ ਸੰਮਨ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਐਪ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੌਬਿਨ ਉਥੱਪਾ ਨੂੰ 22 ਸਤੰਬਰ, ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 22 ਸਤੰਬਰ, ਤੇ ਸੋਨੂੰ ਸੂਦ ਨੂੰ 23 ਸਤੰਬਰ ਈ.ਡੀ. ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਈ.ਡੀ .ਹੁਣ ਸੋਨੂੰ ਸੂਦ, ਗੌਬਿਨ ਉਥੱਪਾ ਤੇ ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਐਪ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰੇਗੀ।

ਕਿਰਨ ਰਿਜਿਜੂ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਵਧਾਈ ;

ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ‘ਤੇ ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਕਿਰਨ ਰਿਜਿਜੂ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਐਕਸ ‘ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ , ਭਾਰਤੀ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਮਾਣ ਦਾ ਪਲ !ਆਨੰਦਕੁਮਾਰ ਵੇਲਕੁਮਾਰ ਨੇ ਸਪੀਡ ਸਕੇਟਿੰਗ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ 2025 ਵਿੱਚ 1000 ਮੀਟਰ ਸਪਿੰਟ ਵਿੱਚ ਗੋਲਡ ਜਿੱਤਿਆ।

ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਐਕਸ ‘ਤੇ ਲਿਖਿਆ, ਸਪੀਡ ਸਕੇਟਿੰਗ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ 2025 ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ 1000 ਮੀਟਰ ਸਪਿੰਟ ਵਿੱਚ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਆਨੰਦਕੁਮਾਰ ਵੇਲਕੁਮਾਰ ‘ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ ! ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 30 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਸਾਈਲਮ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਰੱਦ

ਟੋਰਾਂਟੋ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਕੈਨੇਡਾ ‘ਚ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੰਘੀ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 30 ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਈਲਮ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਕੂਟਨੀਤਕ ਜਿੱਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ @ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਕੱਢਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਨ। ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ

ਟਰੰਪ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਵਾਰੋ ਦਾ ਦਾਅਵਾ : ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹੈ ਭਾਰਤ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਭਾਰਤ-

ਅਮਰੀਕਾ ਵਪਾਰਕ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ ਵ੍ਹਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਪੀਟਰ ਨਵਾਰੋ ਨੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਕੇਰਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ‘ਚ ਬੰਬ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਲੀ ਧਮਕੀ, ਪੁਲਸ ਜਾਂਚ ਮਗਰੋਂ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ ਫਰਜ਼ੀ

ਤਿਰੂਵਨੰਤਪੁਰਮ , 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) : ਕੇਰਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਧਮਕੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਸ, ਬੰਬ ਨਿਰੋਧਕ ਇਕਾਈ ਅਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਦਸਤੇ ਨੇ ਪੂਰੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ। ਪੁਲਸ ਵਲੋਂ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਛਾਉਣੀ ਪੁਲਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਮਕੀ ਜਾਅਲੀ ਪਾਈ ਗਈ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਧਮਕੀ ਸਵੇਰੇ ਸਟੇਟ ਪ੍ਰੋਟੋਕਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਈਮੇਲ ਆਈਡੀ @ਤੇ ਮਿਲੀ

ਕ੍ਰਿਕਟ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ, ਹੁਣ ਟਿਕਟ ‘ਤੇ ਲੱਗੇਗਾ

ਮੁੰਬਈ , 17 ਸਤੰਬਰ (ਪ.ਪ) :ਆਈ ਪੀ ਐਲ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮੈਚ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਢਿੱਲੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਜੀ ਐਸ ਟੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਆਈ ਪੀ ਐਲ ਟਿਕਟਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੈਕਸ ਸਲੇਬ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਪਹਿਲਾਂ,ਆਈ ਪੀ ਐਲ ਟਿਕਟਾਂ ਤੇ 28% ਜੀ ਐਸ ਟੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਪਹਿਲਾ ਸਕੇਟਿੰਗ ਵਰਲਡ ਚੈਂਪੀਅਨ : ਭਾਰਤ ਨੇ ਸਪੀਡ ਸਕੇਟਿੰਗ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਅਧਿਆਏ ਲਿੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਬੇਇਦਾਈਹੋ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸਪੀਡ ਸਕੇਟਿੰਗ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ 2025 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ 22 ਸਾਲਾ ਆਨੰਦਕੁਮਾਰ ਵੇਲਕੁਮਾਰ ਨੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਸ਼ਨ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ ।ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਵੀ ਆਨੰਦਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਮਾਣ ਜਤਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ

ਕੈਨੇਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ ! ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 30 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਸਾਈਲਮ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਰੱਦ

ਗਈਆਂ ਸਨ।ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਗਿਰੋਹ ਹਿੰਸਾ, ਜਬਰੀ ਵਸੂਲੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਟਰੂਡੋ ਸਰਕਾਰ @ਤੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਸਖ਼ਤੀ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਕੂਟਨੀਤਕ ਜਿੱਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਲਗਾਤਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਘੱਟ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਨੌਟਵਰਕ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗੇਗਾ।

ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਮਰੀਕੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ‘ਤੇ 50 ਫੀਸਦੀ ਟੈਰਿਫ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਟੈਰਿਫ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਦਾ ਐਕਸਪੋਰਟ 9 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਵਾਰੋ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁੱਧ ਅਮਰੀਕੀ ਟੈਰਿਫ ਪਿੱਛੇ ਨਵਾਰੋ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ।ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀਟਰ ਨਵਾਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮੌਜ਼ ‘ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ‘ਚੰਗਾ’ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਵਾਰੋ ਨੇ ‘ਰੀਅਲ ਅਮੈਰੀਕਾਜ਼ ਵਾਇਸ’ ਸ਼ੋਅ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ‘ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਟੈਰਿਫ ਦਾ ‘ਮਹਾਰਾਜਾ’ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਵਾਰੋ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅੰਤਰ ਹੈ।

ਕੇਰਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ‘ਚ ਬੰਬ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਲੀ ਧਮਕੀ, ਪੁਲਸ ਜਾਂਚ ਮਗਰੋਂ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ ਫਰਜ਼ੀ

ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੂਰਾ ਸਕੱਤਰੇਤ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ੱਕੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਸ ਹੁਣ ਈ

ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਅੰਦਰ ਉਹ ਸ਼ਾਇਰ ਸ਼ਾਇਰ ਹੁੰਦਾ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਚ ਵਿਲੱਖਣ ਸਥਾਨ ਹੁੰਦਾ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਬੋਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਚਿਰਾਗ਼ ਦੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਾਇਰ ਅਤੇ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਕਵੀ ਸੀ। ਚਿਰਾਗ਼ ਦੀਨ ਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਖ਼ਸ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਦਲੇਰ ਪੁੱਤ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਇਸ ਸਦਕਾ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਦਾ ਨਾਂ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਕਵੀ ਵਜੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਚਿਰਾਗ਼ ਦੀਨ ਦਾ ਜਨਮ 4 ਸਤੰਬਰ 1911 ਨੂੰ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਬਖ਼ਸ਼ ਅਤੇ ਕਰੀਮ ਬੀਬੀ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਗ਼ਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਅੰਮੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜ ਕੇ ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਘਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਚਿਰਾਗ਼ ਦੀਨ ਨੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਂਟ-ਕੋਟ ਆਦਿ ਸਿਉਂ ਕੇ ਦੇਣੇ ਪਰ ਖ਼ੁਦ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵਾ ਕੁੜਤਾ-ਚਾਦਰਾ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਰਨਾ ਅਤੇ ਮੋਢੇ ਸਾਫ਼ਾ ਰੱਖਿਆ।

ਚਿਰਾਗ਼ ਦੀਨ ਨੇ ਦਸਵੀਂ ਤਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇਵ ਸਮਾਜ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਉਰਦੂ, ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਪਸ਼ਤੋ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਜਾਣਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੈਦਾਈ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਲਈ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਦਾ ਮੋਹ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਮੈਨੂੰ ਕਈਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਈ ਵਾਰੀ,
ਤੂੰ ਲੈਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਨਾਂ ਛੱਡ ਦੇ।
ਗੱਦੀ ਜਿਦੂੀ 'ਚ ਪਲ ਕੇ ਜਵਾਨ ਹੋਇਓ,
ਉਹ ਮਾਂ ਛੱਡ ਦੇ ਤੇ ਗਰਾਂ ਛੱਡ ਦੇ।
ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਈ ਕੂਕਣਾ ਈ,
ਜਿਥੇ ਖਲਾ ਖਲੋਤਾ ਹੋਂ ਥਾਂ ਛੱਡ ਦੇ।
ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਲਗਦੇ, ਲੱਕੀ ਆਖਦੇ ਨੇ,
ਤੂੰ ਪੱਤਰਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਛੱਡ ਦੇ।

ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਅੰਦਰ ਉਹ ਸ਼ਾਇਰ ਸ਼ਾਇਰ
ਹੁੰਦਾ,
ਖੰਡ ਨੂੰ ਖੰਡ ਜੋ ਜਹਿਰ ਨੂੰ ਜਹਿਰ ਆਖੇ,
ਜੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਦੇ ਹੋਵੇ ਨਾ ਡਰੇ ਹਰਗਿਜ਼,
ਰਹਿਮ ਨੂੰ ਰਹਿਮ ਜੋ ਕਹਿਰ ਨੂੰ ਕਹਿਰ ਆਖੇ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ
ਨਿਬਾਉਣ ਵਾਲਾ ਚਿਰਾਗ਼ਾ ਦੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ
ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਾਇਰ ਅਤੇ ਹਰੱਸਵਾਦੀ ਕਵੀ ਸੀ।
ਚਿਰਾਗ਼ਾ ਦੀਨ ਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਖ਼ਸ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ
ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਦਲੇਰ ਪੁੱਤ ਉਸਤਾਦ
ਦਾਮਨ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ ਚਰਚਾ
ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਇਸ ਸਦਕਾ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ
ਦਾ ਨਾਂ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ
ਲੋਕ ਕਵੀ ਵਜੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ
ਰਹੇਗਾ। ਚਿਰਾਗ਼ਾ ਦੀਨ ਦਾ ਜਨਮ 4 ਸਤੰਬਰ 1911
ਨੂੰ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਬਖ਼ਸ਼ ਅਤੇ ਕਰੀਮ ਬੀਬੀ ਦੇ ਘਰ
ਇੱਕ ਗ਼ਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਅੱਮੀ ਨੇ
ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜ ਕੇ ਘਰ ਦਾ
ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਘਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ
ਚਿਰਾਗ਼ਾ ਦੀਨ ਨੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦਰਜੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ
ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ
ਨਵੇਂ ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਂਟ-ਕੋਟ ਆਦਿ ਸਿਉ ਕੇ ਦੇਂਦੇ
ਪਰ ਖੁਦ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕੁਝਤਾ-

ਚੰਦਰਾ ਚਾਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਤਕ ਰਹੀ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਉਹ ਰਿਵਾਜ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਫਾਰਸੀ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੰਦਰਾ ਦੇ ਬੱਚੇ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਜਾਣਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਦਾ ਮੋਹ ਇਸ ਕਵਿਤਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੈਲੀ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਲਈ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਦਾ ਮੋਹ ਇਸ ਕਵਿਤਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੈਲੀ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਲਈ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਦਾ ਮੋਹ ਇਸ ਕਵਿਤਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੈਲੀ ਸਨ।

ਤਾਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:
ਮੈਨੂੰ ਕਈਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਈ ਵਾਰੀ,
ਤੂੰ ਲੈਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਨਾਂ ਛੱਡ ਦੇ।
ਗੱਦੀ ਜਿਵੇਂ 'ਚ ਪਲ ਕੇ ਜਵਾਨ ਹੋਇਓਂ,
ਉਹ ਮਾਂ ਛੱਡ ਦੇ ਤੇ ਗਰਾਂ ਛੱਡ ਦੇ।
ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਈ ਕੁਕਣਾ ਈ,
ਜਿਥੇ ਖਲਾ ਖਲੌਤਾ ਏ ਥਾਂ ਛੱਡ ਦੇ।
ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਲਗਦੇ, ਲੋਕੀਂ ਆਪਣੇ ਨੇ,
ਤੂੰ ਪੁੱਤਰਾ ਅਪਣੀ ਮਾਂ ਛੱਡ ਦੇ।
ਉਸਤਾਦ ਦਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਦੀ
ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ ਤੂੰ ਵਾਰਦਾਦੀਂ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ
ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀਆਂ

ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸਾ

ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀ ਵੱਸੋਂ
ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਸੌਂਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ
ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵੱਸੋਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹਿੱਸਾ
ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਸੌਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ
ਮਨੁੱਖੀ ਸੂਝ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਇਨਸਾਨ ਨੇ
ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿੱਤ ਵਰਤੋਂ
ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਈਜਾਦ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ
ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੰਜੇ, ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਏਸ ਨਿੱਤ
ਦੀ ਲੋੜ ਨੇ ਹੀ ਈਜਾਦ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਛੱਤਿਆਂ ਦੇ
ਫੇਰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਕਿ
ਮੰਜੇ ਹੀ ਘਰ ਦੀ ਬਹੁ-ਮੰਤਵੀ ਵਸਤ
ਬਣ ਗਏ। ਥੋਠਣ, ਲੰਮੇ ਪੈਣ, ਸੌਣ, ਘਰ
ਦਾ ਸਮਾਨ ਰੱਖਣ, ਲਾਂਗਾ ਢੋਣ, ਪਹਿਲੇ
ਕੁੱਪ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਮੰਜਿਆਂ ਦੀ
ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਸ਼ੁਰੂ
ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੇ
ਜਿਹੇ ਲੋਕੜ ਮਿਲਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ
ਚੁਗਾਠ ਬਣਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।
ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਮੁੰਜ ਜਾਂ ਘਾਹ
ਮਿਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਰੱਸੀ
ਬਣਾ ਕੇ ਮੱਜਾ ਬੁਣ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।
ਪੀੜ੍ਹੀ ਮੰਜੇ ਦਾ ਹੀ ਛੋਟਾ ਰੁਪ ਹੋ,
ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਬੈਠਣ ਦੇ ਹੀ ਕੰਮ
ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ
ਨਾਲ ਤੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ
ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੰਜੇ ਅਤੇ
ਤਤਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੁਗਾਠਾਂ ਵਿਚ
ਦਰਦਰੀਆਂ ਲੋਕੜਾਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗ
ਪਈਆਂ। ਥਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕੜਾਂ ਦੇ
ਮੰਜੇ, ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਬਣਨ ਲੱਗੇ। ਮੰਜੇ
ਅਤੇ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਪਾਵਿਆਂ ਵਿਚ
ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਆਉਣ ਲੱਗੀ।
ਟਾਗਲੀ ਦੇ ਖਰਾਦੇ ਹੋਏ ਪਾਵੇ ਚੰਗੇ
ਮੰਜੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਮੁੱਜ ਦੀ ਥਾਂ
ਮੰਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਸੀ ਨਾਲ,
ਸੂਤ ਤੇ ਨੁਮਾ
ਲੱਗਿਆ।
ਬੈਠਕਾਂ ਜ
ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ
ਚੁਗਾਠਾਂ ਤੇ
ਤੋ ਵਧੀਆ
ਰੰਗ ਬਰੰਗੇ
ਬੁਣੇ ਹੁੰਦੇ
ਛੱਤਿਆਂ ਦੇ
ਮੰਜੀ ਹੀ ਆ
ਰੰਨਾਂ ਵਾਲਿਆ
ਛੱਤਿਆਂ ਦੀ
ਪਹਿਲੇ
ਅੱਜ ਵੀ
ਵਿਆਹਾਂ ਵਿ
ਮੰਜੇ ਕੱਢੇ ਕ
ਵਿਆਹਾਂ ਵਿ
ਜਾਂਗੋ ਕੱਢਕੇ
ਜੇ ਕਰ ਗਏ
ਪਿਆ ਮਿਲ
ਮੰਜਾ ਮੂਘਾ
ਸਾਂਝੇ ਸਮਾਜ
ਸਾਲੀ ਦਾ ਰਿ
ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿ
ਆਪਣੇ ਜੀਵ
ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ
ਦੀ ਦਿੰਦੀਆ
ਜੀਵਾਂ
ਨਾਲ, ਜੀਵ
ਲੱਗਦਾ ?
ਪਹਿਲੇ
ਉਮਰ ਵਿਚ
ਰਿਵਾਜ ਜਿਹ
ਬਾਅਦ ਮੁੱਥੇ
ਤੇ ਮੁਕਲਾਵ

ਤੱਕ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਚਿਰਾਗ਼ ਦੀਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਖ਼ਸ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਇਸ ਸਦਕਾ ਉਸਨੇ ਮੇਸ਼ਾਂ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਚਿਰਾਗ਼ ਘਰ ਇੱਕ ਗ਼ਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਚਿਰਾਗ਼ ਦੀਨਾ ਨੇ ਨਵੇਂ ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਂਟ-ਕੋਟ ਆਦਿ ਸਿਰ੍ਹੇ ਪਰਨਾ ਅਤੇ ਮੌਢੇ ਸਾਫ਼ਾ ਰੱਖਿਆ।

ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇਵ ਸਮਾਜ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖੋਲ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਪਸ਼ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਲਈ ਉਸਨੇ

ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਕਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ:

ਇੱਥੇ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਬੋਲੀ ਜਾਵੇਗੀ,
ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਠਣਦੀ ਰਹੇਗੀ।
ਇਹਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ ਇਹਦੇ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਮੰਗਨਾ,
ਮੇਰੀ ਭੁੱਖ ਇਹੀ ਛਾਤੀ ਤਣਦੀ ਰਹੇਗੀ।
ਇਹਦੇ ਲੱਖ ਹਰੀਫ਼ ਪਏ ਹੋਣ ਪੈਦਾ,
ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਇਹਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਦੀ ਰਹੇਗੀ।
ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀ,
ਤਦੋਂ ਤੀਕ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਵੀ ਜਾਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਕਵੀ ਹੋਣ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਗੱਲ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਆਮ ਲੋਕਵੀ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਦਾਮਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਅਣਥ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਗਹੀਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ:

ਉਰਦੂ ਦਾ ਮੈਂ ਦੇਖੀ ਨਾਹੀਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ
ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ਮੇਰੇ ਬਦਲ ਦੀ ਬਲੀ- ਹਾਂ ਜੀ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ
ਏ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਜਾਗ ਉਠਾਉਣ ਨੂੰ ਮੀਆਂ ਇਫ਼ਤਿਖ਼ਾਰਉੱਦੀਨ ਨੇ ਲਾਈ ਸੀ। ਦਸਅਸਲ, 1930 ਵਿੱਚ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸਬੱਬ ਮੀਆਂ ਇਫ਼ਤਿਖ਼ਾਰਉੱਦੀਨ ਲਈ ਉਦੋਂ ਬਣਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਸੂਟ ਦੀ ਸ਼ਿਲਾਈ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਆਇਆ। ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਜਲਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਦਾਮਨ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਜਲਸੇ ਮੌਕੇ ਦਾਮਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ

ਹਰ ਇਨਸਾਨੀਅਤਪਸੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲਿਆ:
ਭਾਵੇਂ ਮੂੰਹੋਂ ਨਾ ਕਹੀਏ ਪਰ ਵਿੱਚੋਂ-ਵਿੱਚੀ,
ਥੋੜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਓ ਤੇ ਥੋੜੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਅਾਂ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣਾ,
ਹੋਏ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਓ, ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਵੀ ਅਾਂ।
ਕੁਝ ਉਮੀਦ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ,
ਮੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਓ, ਮੱਥੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਅਾਂ।
ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਨ ਵੀ ਮੌਤ ਤੇ ਮੂੰਹ ਅੰਦਰ,
ਢੰਢੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਓ, ਢੰਢੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਅਾਂ।
ਜਾਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਰੱਜ ਕੇ ਲੁੱਟਿਆ ਏ,

ਰੀ ਇਨਸਾਨੀ

ਆਈਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ
ਡੇ ਕੁਝੀਆਂ ਵਿਚ
ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ
ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ।
ਨਾਨਕੀਆਂ ਜਦ
ਜਾਂ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ
ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੰਜੇ ਤੇ
ਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ
ਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ।
ਵਿਚ ਜੀਜੇ ਅਤੇ
ਤਾ ਬਹੁਤ ਰੁਮਾਂਚਿਕ
ਹਾਥਾਂ ਵਿਚ ਸਾਲੀਆਂ
ਤਾਂ ਛੱਦ ਸੁਣਦੀਆਂ
ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਠਣੀਆਂ
ਦੀਆਂ ਸਨ-
ਝ ਗਿਆ ਮੰਜੇ ਤੇ
ਮੰਜਾ ਤੇਰਾ ਕੀ
ਬਾਰ ਗਈ ਪਾਤੁੰਡਾ ਭਾਰ ਕੀ।
ਲਹਿੰਗਾ ਜਾਮਣੀ, ਕੁ
ਵਹੀ ਦੀ, ਬਹਿ ਗਈ ਚੱਕੋਂ ਵੀ
ਕੇ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁਝੀਆਂ
ਮੱਤੀਆਂ, ਆਈਆਂ ਹੁੰਮ ਹਮ
ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੁਲੀ
ਨਾਂ ਪੁੱਛਣ ਘੁੰਡ ਚੁਕਾ ਕੇ।
ਨੂੰ ਸੱਸ ਦੀ ਸਾਡੇ ਸੇ।
ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਮੀਚੋਂ ਨਹੀਂ
ਸੱਸ, ਨੂੰ ਆਨੇ ਬਾਨੇ ਨਿੰ
ਹਰਿੰਦੀ ਸੀ। ਜਦ ਨੂੰ ਦਾ
ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਭਲੀ ਉਹ ਵੀ
ਕਰਦੀ ਸੀ। ਕਈ ਵੇਰ ਜਦ
ਆਪਣੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਪੁੰ-
ਮਿਲਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ
ਉਂ ਨੀਆਂ ਦੇ ਟਿੱਕੀ ਧਾਉਂ
ਉਤਰਾ ਆਉਂਦੀ ਸੀ-
ਵੇ ਠਾਣੇਦਾਗ। (

ਮਿਆਂ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਹਵੇਲੀ ਪਾ।
ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਂ ਠਾਣੇਦਾਰਾ
ਕਈ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਮੰਜਿਆ ਦੀ ਥਾਂ।
ੜੀ ਦੇ ਜੁਆਨ ਹੋਣ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸੌਂ ਗਏ,
ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵੀ ਸੌਂ ਗਏ,

ਸਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਾਇਰ ਅਤੇ
ਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਦਲੇਰ ਪੁੱਤ ਉਸਤਾਦ
ਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਦਾ ਨਾਂ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ
ਦੀਨ ਦਾ ਜਨਮ 4 ਸਤੰਬਰ 1911 ਨੂੰ
ਅੰਮੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਂਡੇ
ਪਿਤਾ ਦਾ ਦਰਜੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸਾਬ
ਕੇ ਦੇਣੇ ਪਰ ਖ਼ੁਦ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀ
ਤੀ। ਉਹ ਉਰਦੂ, ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ,
ਸਨ। ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਜਾਣਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ
ਤਾਦ ਦਾਮਨ ਦਾ ਮੋਹ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ

ਸੋਏ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਓ, ਸੋਏ ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਂ।
ਲਾਲੀ ਅੱਖੀਆਂ ਦੀ ਪਈ ਦਸਦੀ ਏ,
ਰੋਏ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਓ, ਰੋਏ ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਂ।
ਉਸ ਮੌਕੇ ਉੱਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਭਾਵ
ਹੋਕੇ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਨੂੰ ਗਲਵੱਕੜੀ ਵਿੱਚ
ਲਿਆ ਤੇ 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ' ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ
ਦੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਦਾਮਨ ਦਾ ਪੰਜਾ
ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਮੌਰ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾ
ਹੀ ਦਾਮਨ ਦੀ ਬਾਗੀਆਨਾ ਕਲਮ ਸਿੱਧੇ ਹੁ
ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹਰਮੁਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਦੀ ਕਰ

ਸਾਡੇ ਸੰਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਦਾਖਲ
ਦੇ ਲਿਖੇ ਇੱਕ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ 'ਮੈਨੂੰ ਧਰਤੀ ਕਾ
ਕਰਾ ਦੇ, ਮੈਂ ਨੱਚਾਂਗੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ' ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਡੀਆਂ
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣ ਕੇ ਰਹੇ ਹਨ
ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਹਿਣਗੇ।
ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾ
ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਰਹੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਅ
ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਹਿਤਕਾ
ਨੂੰ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਦੀ ਕਲਮ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾ
ਲਈ ਮੋਹ ਤੋਂ ਸੋਧ ਲੈਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਲੋ

ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਦਰਵੇਸ਼ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਰਦ ਗਾਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਸਤ੍ਹਾ 'ਚੋਂ ਪੀੜ ਨੁੱਚੜਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵੇਲਣੇ 'ਚ ਗੰਨ ਨਹੀਂ, ਬੰਦੇ ਪੀੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ'।

ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਵਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੁਝਬੀਨੀ ਹੀ ਯਾਦ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਉਪਰਾਲੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਦੇਹ ਹੇਮਸ਼ਾਂਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਧੜ੍ਹ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਕਿਰਪਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਉਸਤਾਦ ਦੇ ਲਿਖੇ ਇਹ ਦੁਕ

ਬਲ ਹਨ:

ਬਿਖਰੇ ਵਰਕਿਆਂ ਦੀ ਹੋ ਗ
ਜਿਲਦਬੰਦੀ,
ਮੈਂ ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਅ
ਇਹ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀਆਂ ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ ਨੇ,
ਬੰਬੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਆਂ।

ਵਸੋਂ ਧਰਤੀ

ਆਉਣਾ, ਡਿਊਤੀ ਵਿਚ ਡਾਹ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਲੀਆਂ ਉਸ ਰੱਖੀ ਟਾਪੂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰੇ, ਟਿੱਚਰਾਂ ਜੀਜਾ ਕਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਜੀਜੇ ਦਾ ਮਲਦਾ ਕੀ ਵੀ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ, ਨੀਵਾਂ ਵਿਖਾਉਣ, ਹਿੱਠ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀ, ਢੰਗੇ ਕੇਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਨੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੰਜੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧਿਤ ਹੁਦੀ ਸੀ। ਮੰਜੇ ਦੀ ਉਹ ਦਾ ਚੁਗਾਠ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਜਿਹਾ ਤਾਣਾ ਲੇ ਪੈਣਾ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਉਪਰ ਕੱਪੜਾ ਏਸ ਲੇ ਸਿਉਂ ਹੋਂਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਸੂਤ ਲੇਮੇ ਕੇ ਤੇ ਬਣਾਂ ਹੋਂਦੇ ਮੰਜੇ ਤੇ ਕਪੜਾ ਗੀਤ ਵੀ ਸਿਉਂਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਉਪਰ ਦਿੱਤਾ, ਬਿਸਤਰਾ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਦਿੱਤਾ, ਸੀ। ਵਿਛਾਈ ਲੇਮੇ ਚੌੜੇ ਅਰਜ਼ ਦੀ ਸੌਂਦਾ, ਮੰਜੇ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਰਖੇਂਦਾ, ਤੇ ਨੇੜੇ ਕੱਢ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਰਖੇਂਦਾ, ਮੰਜੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਜਾਂ ਬੋਰੀ ਕ

ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਨਾਮਵਰ ਵਿਦਵਾਨ ਲੈ ਕੇ ਪੁੰਗਰਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਚਿੱਠੀਆਂ 'ਚ ਵਸਦਾ ਪਾਸ਼ ਪਛਾਣੀ ਅਤੇ ਨੇੜਿਓਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਖੋਂਗੀਆਂ, ਤਰਤੀਬਬੱਧ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਜਿਗਰੀ ਬੇਲੀ ਅਤੇ ਭੱਟੇ ਹਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ 'ਪੀਓ' ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਆਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਉਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਲੰਡਨ ਦੇ ਹੀਥਰੋ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਡਾਹਾਂ ਉਤਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਡਾਰੀ ਭਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਜਾਪਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਪੀਓ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ 'ਚਿੱਠੀਆਂ ਤੋਂ, ਚਿੱਠੀ ਇੱਕ ਆਵੇ, ਇੱਕ ਜਾਵੇ'। ਉਹ ਵੀ ਦਿਨਾਂ ਜਦੋਂ ਪਾਸ਼ ਡਾਇਰੀ ਅਤੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਚਿੱਠੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਰਸਾਲਿਆਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ 'ਚ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਤੰਦ ਪਰੋਈ ਹੁੰਦੀ। ਜਾਤੀ ਮੁਢਾਵਾਂ, ਮੁੱਢਿਆਪਾ-ਲਿਸ਼ਕਾਉ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਸਮਾਜੀ ਫਿਕਰ ਪਰਣਾਏ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਡੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਪਰਣਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਲਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। 'ਚਿੱਠੀ ਮੇਰੇ ਵੇਲੇ ਪੁਚਾਈ ਵੇ ਕਬੂਤਰਾ, ਵੇ ਕਬੂਤਰਾ।' ਦੇ ਯੁੱਗ ਨਾਲੋਂ ਡਾਕ-ਦੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ, ਡਾਕੀਏ ਦੀ ਉਡੀਕ ਅਤੇ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਘਰ ਦੇ ਬਾਰ ਮੂਹਰੇ ਘੱਟੀ ਵੇ 'ਤੇ ਚਿੱਠੀ ਫੜਨ, ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪੜਕਣ ਤੇਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੀ। ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕਾ ਕਰਾਈਆਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨਬਥ ਦੀ ਟੋਹ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਸ਼ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਸੱਜਣ-ਬੇਲਣ ਨੂੰ ਕੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਦੇ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਅੰਦਰ, ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਮ ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸਨ। ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਅਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਾਗਦੀ ਅੱਖ ਵਾਲੇ ਦੇ ਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਸਮਾਜੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਤਨਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡਾਇਰੀ ਅਤੇ ਖ਼ਤ ਲਿਖਣਾ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਤਾਫ਼ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਪ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕਰਨਾ ਕਿਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਦਰ-ਕਿਨਾਰ ਕਰਨਾ, ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਇੱਕ ਬੰਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਘੱਲੀ ਅਤੇ ਬੋਲਵਾਹ ਸੁਝਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਕੀ ਤੋਂ ਨਿੱਕੀ ਘਰੀਲੇ ਵਰਤਾਰੇ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨ ਬਾਰੇ ਅਣ-ਲਿਖੀਆਂ ਅਣ-ਕਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੀ ਬੁੱਝਣ ਬਾਰੇ ਤਤਪਰ, ਸੂਖਮ, ਸੁਹਿਰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਕਤਾ ਲਈ ਕਲਮਕਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਪਾਰ ਮੁਹਿਤ ਗਹਿਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਫੁਲ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੀ ਵੇਨ-ਸੁਵੇਨੀਆਂ ਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਗੱਡਣ ਵਾਲੇ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੋਣਾ, ਪਾਸ਼ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਨਵਤਾ ਨਾਤੇ ਦੀ ਜ਼ਾਹਰਾ ਗਵਾਹੀ ਹੈ। ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਆਮ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਚਿੱਠੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀਤੇ ਸਮਿਆਂ ਗੱਲ ਸਮਝ ਬੋਲਣਾ ਆਪਣੀ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਚਿੱਠੀ ਪੋਸਟ ਕਾਰਡ, ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ 'ਤੇ ਲਿਖਣਾ, ਡਾਕ ਪਾਉਣਾ ਤਾਂ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ। ਪਾਸ਼ ਨੇ ਨੁਕਤਾ, ਜਿਹੜੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੇਵਕਾਂ, ਜਿਹੜੀ ਚਿੰਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਚਿੰਤਨ ਆਪਣੇ ਮਿਹਨਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। 'ਅੱਜ ਚਿੱਠੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਿਧਾ ਸੀ ਜੋ ਸਮਿਆਂ ਤੋਰ ਨਾਲ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਚਿੱਠੀਆਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੀਆਂ, ਫੋਨਬੁੱਥ, ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ, ਟਵਿੱਟਰ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਹਨ। ਮੌਨਿਆ ਇਹ ਕੁਝ ਸਮਾਜ ਦੀ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਰਿਵਰਤੋਂ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਪਿੰਡ 'ਚ ਉਂਗਲਾਂ 'ਤੇ ਗਿਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਆਮ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਲਿਖਵਾਉਂਦੇ ਅੱਜ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤਾਂ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ

ਤਾਂ ਡੂੰਘੇ ਤਾਂ ਉਤਰੇ, ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਖ਼ਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖ ਗੀਤੇ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਨਾਟਕ ਲਿਖਾਉਣਗੇ। ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਪ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਰ ਕਰਾਉਣਗੇ। ਮੇਨਰ ਲਿਆ ਲੋਕ, ਚਿੱਠੀਆਂ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੇ ਪਰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਆ ਕੁਝ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਸੁਆਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਲਿਖਣੇ ਕੀ ਨਹੀਂ? ਪਾਸ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਪੇਂਟੇ ਪਿਛਕੀ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਲਗਣ 'ਚ ਕੈਦ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਵਗਾਰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤੇ, ਨਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰ, ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਣ ਦਾ ਵੱਲ ਸਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਾਲ ਆਪਣੇ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਪਰਵਾਝ ਭਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਦਾਹੂ ਮਿਲ ਕੇ ਭਾਲਣ ਲਈ ਸਿਰ ਜੋੜਨ ਨੂੰ ਸਿਰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਨਿੱਘਾਂ ਦੀ ਖੁੱਕਰ ਖੋਲ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਲੋਚਨਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਗਲਵੱਕੜੀ ਨੂੰ ਹਰ ਦਿਨ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ ਸਲੇਮ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਆਇਆ ਧਮਕੀ ਪੱਤਰ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਉੱਡਣਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਹਕੀਕੀ ਕਲਮਕਾਰ ਪਾਸ਼ ਸੀ। ਇਹ ਜਾਹਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਲਟਾ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਇਆ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਹਥਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਦਰਜ਼ਜਨ ਪੁਰੇਵਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਆਰ ਹੀ ਛਪੀ ਚਿੱਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਹਕੀਕੀ ਰਚਨਾਕਾਰ, ਪਾਸ਼ ਹੀ ਹੈ। ਪਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਸ਼ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬੀ ਹੰਸ ਰਾਜ ਤਲਵੰਡੀ ਸਲੇਮ ਬਾਰੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਪਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਡੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਮਿਲੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਰ ਰਾਜ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦੀ ਅਰਥ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰਚਿਆ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਦੋ ਵੱਖੋਂ ਵੱਖਰੇ ਭਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਚੋਟੀ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਅਜਿਹੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਸੀ, ਪਾਸ਼ ਦਾ ਕਵੀ ਹੋਣਾ ਰਚਣਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਉਹਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਪਾਸ਼ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਕੈਪਟਨ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਓ-ਪੁੱਤ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਚ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਰੋਗ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ, ਪਾਸ਼ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੀ ਸਹੀਦੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਵਾਦ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤ 'ਚ ਪਾਸ਼ ਲਈ ਪਿਆਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਹੱਥ ਹੱਥ ਤੋੜ ਕਾਰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਪੇਸੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਜੀ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਪਾਸ਼ ਕੋਲੋਂ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਬਲ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਘੁੰਡੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਿਭਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਅਜਮੇਰ ਐਲਬ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ 'ਨਾਗ-ਨਿਵਾਸ' ਲਈ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਖ਼ਤ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਤਲਵੰਡੀ ਪਾਸ਼ ਤੋਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟ੍ਰਸਟ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੀ ਜਾਵੇ ਹੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਣ ਜਾ ਸਕਣ। ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਆਲਮ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਖ਼ਤ ਜਾਤ-ਪਾਤ 'ਚ ਵੰਡ-ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਗਹਿਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੁੱਸਾ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰਚਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦੀ 'ਚ ਅਤੇ ਸਰੋਕਾਰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੁੱਸਾ, ਸੁਰੇਂਦਰ ਹੇਮ ਜਯੋਤੀ, ਅਮਿਤੋਜ, ਪ੍ਰੋ. ਲੋਕ ਨਾਥ, ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਭਗਵੰਤ ਪਟਿਕ, ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕ, ਪ੍ਰੋ. ਜਗਦੀਸ ਅਤਰਜਨੀ, ਜਸਵੰਤ ਖਟਕ, ਹਰਭਜਨ ਹਟਵਾਲਵੀ, ਸਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਡਾ. ਚਮਨ ਲਾਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਖ਼ਾਨਾ ਵੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਐਸ.ਯੂ. ਦੇ ਬਲਦੇਵ ਰਹਿਪਾ, ਧਰਮਪਾਲ ਉਪਾਸ਼ਕ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾਂਗ, ਆਲੋਕ ਨਾਥ ਧਨਵਾ, ਮ੍ਰਿਤਯੂਬੋਧ, ਡਾ. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ, ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਾਂ 'ਚ ਸਮੋਇਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਜਸਪਾਲ ਜੱਸੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇ ਗਏ ਤੇ ਬਲਦੇਵ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾਈ ਉਪਰ ਝਾਤ ਪੁਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਲਮਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮਹਿਜ਼, ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਚ ਵਿਲੱਖਣ ਸਥਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀ ਵਸੋਂ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਸੱਦੀ ਸੀ

ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀ ਵਸੋਂ
ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਸੋਂਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ
ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹਿੱਸਾ
ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਸੋਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ
ਮਨੁੱਖੀ ਸੂਝ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਇਨਸਾਨ ਨੇ
ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿੱਤ ਵਰਤੋਂ
ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਈਜਾਦ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ
ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੱਜੇ, ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਏਸ ਨਿੱਤ
ਦੀ ਲੋੜ ਨੇ ਹੀ ਈਜਾਦ ਕੀਤੇ ਹਨ।
ਫੇਰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਕਿ
ਮੱਜੇ ਹੀ ਘਰ ਦੀ ਬਹੁ-ਮੰਤਵੀ ਵਸਤ
ਬਣ ਗਈ। ਥੋੜਣ, ਲੱਖੇਪੱਤ, ਸੌਣ, ਘਰ
ਦਾ ਸਮਾਨ ਲੱਭਣ, ਲਾਗਾ ਢਾਂਡ,
ਕੁੱਪ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਮੰਜਿਆਂ ਦੀ
ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਸ਼ੁਰੂ
ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੇ
ਜਿਹੀ ਲੋਕੜ ਮਿਲਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ
ਚੁਗਰ ਬਣਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।
ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਮੂੰਜ ਜਾਂ ਘਾਹ
ਮਿਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਰੱਸੀ
ਬਣਾ ਕੇ ਮੰਜਾ ਬੁਣ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।
ਪੀੜ੍ਹੀ ਮੱਜੇ ਦਾ ਹੀ ਛੋਟਾ ਰੂਪ ਹੈ,
ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਥੋੜਣ ਦੇ ਹੀ ਕੰਮ
ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ
ਨਾਲ ਤੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ
ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੱਜੇ ਅਤੇ
ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੁਗਰਾਂ ਵਿਚ
ਚੰਗੀਆਂ ਲੋਕੜਾਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗ
ਪਈਆਂ। ਥਾਂਸ ਦੀਆਂ ਲੋਕੜਾਂ ਦੇ
ਮੱਜੇ, ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਬਣਨ ਲੱਗੇ। ਮੱਜੇ
ਅਤੇ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਪਾਵਿਆਂ ਵਿਚ
ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਆਉਣ ਲੱਗੀ।
ਟਾਹਲੀ ਦੇ ਖਰਾਦੇ ਹੋਏ ਪਾਵੇ ਚੰਗੇ
ਮੰਜੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਮੂੰਜ ਦੀ ਥਾਂ
ਮੰਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਣ ਦੀ ਰੱਸੀ ਨਾਲ,

ਪ੍ਰਤ ਤੇ ਨੁਮਾਰ ਨਾਲ ਬੁਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਮੰਜੇ ਸਥਾਤਾਂ ਬੈਠਕਾਂ ਜਾਂ ਇਕ ਥਾਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਗਾਨਾਂ ਤੇ ਪਾਵੇ ਬੜੇ ਅਕਾਰ ਦੇ ਤੇ ਵਧੀਆ ਲੱਕੜ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਰੰਗ ਬਰੰਗੇ ਸੂਤ ਤੇ ਨੁਮਾਰ ਨਾਲ ਬੁਣੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਵਿਚਾਰੇ ਛੜਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਤਾਂ ਮੁੱਜ ਦੀ ਮੰਜੀ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ— ਰੰਨਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਲੱਯ ਨਮਾਰੀ ਛੜਿਆਂ ਦੀ ਮੁੱਜ ਦੀ ਮੰਜੀ।

ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਮੰਜੇ ਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ। ਵਿਆਹਾਂ ਵਿਚ ਨਾਨਕੀਆਂ ਜਦ ਜਾਗੇ ਕੱਢਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੇ ਕਰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੰਜੇ ਤੇ ਪਿਆ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੰਜਾ ਮੂਧਾ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜੀਜੇ ਅਤੇ ਸਾਲੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਹੁਤ ਹੁਮਾਇਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਆਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਲੀਆਂ ਆਪਣੇ ਜੀਜੇ ਤੇ ਛੰਦ ਸੁਣਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਵੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ—

ਜੀਜਾ ਜੁੜ ਗਿਆ ਮੰਜੇ ਦੇ
ਨਾਲ, ਜੀਜਾ, ਮੰਜਾ ਤੇਰਾ ਕੀ
ਲੱਗਦਾ ?

ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸੀ। ਕਈ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਜੁਆਨ ਹੋਣ ਤੇ ਮੁਕਲਾਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਨਵੀਂ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਰੱਬ ਵਿਚੋਂ ਲਾ
ਕੇ, ਚੌਕੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਹਸਮ ਕਰ
ਪਿਛੋਂ ਰੰਗ ਬਰੰਗੇ ਸੂਤ ਦੀ ਬੂਣੀ
ਰੰਗ ਬਰੰਗੇ ਪਾਇਆਂ ਵਾਲੀ ਪੀੜ
ਤੇ ਬਿਠਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸਨ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਜਿਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਡ ਕੱਢ
ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੜ੍ਹ
ਉਪਰ ਬੈਠੀ ਨਵੀਂ ਬਹੁ ਦਾ ਸਾਗੀ
ਮੱਲਣਾ, ਸ਼ਰੀਕ ਵਾਲੀਆਂ
ਜਨਾਨੀਆਂ, ਕੁੜੀਆਂ ਘੁੰਡ ਚੁੱਕੇ
ਕੇ ਮੂੰਹ ਵੇਖਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ।
ਨਵੀਂ ਬਹੁ ਮੁਕਲਾਵੇ ਆਏ
ਬਹਿ ਗਈ ਪੀੜ੍ਹਾ ਡਾਹ ਕੇ।
ਲਹਿੰਗਾ ਜਾਮਣੀ, ਕੁੜੀਆਂ
ਵਰੀ ਦੀ, ਬਹਿ ਗਈ ਚੌਂਕ ਚੰਦ
ਕੇ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਚਾਹ
ਮੱਤੀਆਂ, ਆਈਆਂ ਹੁੰਮ ਹਮਾ ਕੇ।
ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੁਲੀ ਦਾ
ਨਾਂ ਪੁੱਛਣ ਘੁੰਡ ਚੁਕਾ ਕੇ।
ਨੂੰਹ ਸੱਸ ਦੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾ
ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਮੀਚੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ
ਸੱਸ, ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਆਨੇ ਬਹਾਨੇ ਨਿੰਦ
ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਜਦ ਨੂੰਹ ਦਾ ਦਾ
ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਭਲੀ ਉਹ ਵੀ ਨ
ਕਰਦੀ ਸੀ। ਕਈ ਵੇਰ ਜਦ ਸੱ
ਆਪਣੇ ਨੌਂਕਰੀ ਕਰਦੇ ਨੂੰਹ
ਮਿਲਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱ
ਨੂੰ ਉੱਨੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕੀ ਪਾਉਣ
ਉਤਰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ—
ਵੇਂ ਠਾਠੇਦਾਰਾ! ਉੱ
ਹਵੇਲੀ ਪਾ।
ਵੇਂ ਠਾਠੇਦਾਰਾ! !
ਮੰਜਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ।
ਅਸੀਂ ਵੀ ਸੌਂ ਗਏ, ਤੁ
ਵੀ ਸੌਂ ਗਏ,

ਭੁੱਜੇ ਸਉਂਗੀ ਤੇਰੀ
ਮਾਂ।
ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਦ
ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਆਪਣੇ
ਸਹੁਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵਹੁਟੀ ਲੈਣ
ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੰਜਾ
ਡਿਊੜੀ ਵਿਚ ਡਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ
ਸੀ। ਡਿਊੜੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ
ਸਨ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ
ਆਂਢ ਗੁਆਂਢ ਦੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ,
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ
ਆਏ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆਉਂਦੀਆਂ
ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ—
ਤੈਨੂੰ ਦੇਖਣ ਕਈਆਂ ਨੇ
ਆਉਣਾ, ਡਿਊੜੀ ਵਿਚ ਡਾਹ
ਮੰਜੜੀ।
ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਲੀਆਂ ਉਸ
ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਸ਼ਕੂਲੇ, ਟਿੱਕਰਾਂ
ਕਰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਜੀਜੇ ਦਾ
ਕਈ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ,
ਨੀਵਾਂ ਵਿਖਾਉਣ, ਨਿੱਠ ਕਰਨ ਦੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੰਜੇ ਨਾਲ ਵੀ
ਸਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੰਜੇ ਦੀ
ਚੁਗਾਨ ਵਿਚ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਤਾਣਾ
ਪੇਟਾ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਪਰ ਕੱਪੜਾ ਏਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਉਂ ਦੇਂਦੇ ਸਨ ਕਿਵੇਂ ਸੂਤ
ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਮੰਜੇ ਤੇ ਕਪੜਾ
ਸਿਉਂਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਉਪਰ
ਬਿਸਰਤਾ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ
ਸੀ। ਵਿਛਾਈ ਲੰਮੇ ਚੌੜੇ ਅਰਥ ਦੀ
ਵਿਛਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ
ਮੰਜੇ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਧਰਤੀ
ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।
ਮੰਜੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਜਾਂ ਬੋਰੀ

ਹੀ ਸੂਲਾਂ ਵਾਲੀ ਟਾਹਣੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਤਾਂ ਚੁਸਤ, ਚਲਾਕ, ਤਿੱਖੇ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੰਜੀ ਤੋਂ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨਾਲ ਮੰਜੀ ਤੇ ਵਿਛਾਏ ਬਿਸਤਰੇ ਤੇ ਲੜ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜਾਂ ਬਿਸਤਰੇ ਉਪਰ ਕਿਰਪਾਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭਾਰ ਦੇ ਕੇ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੰਜੀ ਤੇ ਬੈਠਣੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਸਜ਼ਾਲੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮੰਜੀ ਤੋਂ ਹੇਠ ਡੇਗਣ ਦੇ ਰਚੇ ਪਰਪੰਚ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਿਹੜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਮੰਜੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਸਾਰ ਹੀ ਧੜਮ ਦੇ ਕੇ ਸੂਲਾਂ ਵਾਲੀ ਰੱਖੀ ਟਾਹਣੀ 'ਤੇ ਆ ਡਿਗਦੇ ਸਨ। ਜੀਜਾ ਕਚੀਚੀਆਂ ਵੱਟਦਾ ਤੇ ਹੱਥ ਮਲਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।
 ਬੰਨ ਨਾਢੂ ਡਿੱਗਿਆ ਨੀ, ਢੋਹੀ ਹੋ ਗਈ ਕਮਾਨੀ।
 ਮੰਜੇ ਪਿਆ ਡਿੱਗਿਆ ਨੀ, ਜਿਵੇਂ ਭੇਡ ਨਿਮਾਨੀ।
 ਇਹ ਦੀਮਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਨੀ ਉਹ ਦੇਵੇ ਪਾਣੀ।
 ਲੱਗਦੇ ਹੋਥ ਛੁੱਟੇ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਲੰਮੇ ਕੱਦ ਤੇ ਮਾਹੀ ਸਬੰਧੀ ਇਹ ਗੀਤ ਵੀ ਸੁਣ ਹੀ ਲਵੇ-
 ਬਾਬਲ ਮੈਂਨੂੰ ਕੀ ਵਾਦ ਦਿੱਤਾ, ਲੰਮਾ ਲੰਮ ਸਲੰਮਾ।
 ਇਕ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਆਪ ਸੌਂਦਾ, ਦੂਜੀ ਮੰਜੀ ਤੇ ਟੰਗਾਂ।
 ਤੀਜੀ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰਖੋਂਦਾ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਵੇਂਦਾ ?
 ਕਈ ਵੇਰ ਮੋਟੀ ਵਹੁਟੀ ਵ

ਕੱਲੀ ਮੰਜਾ ਮੱਲ ਕੇ ਪਤੀ ਲਈ
ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ—
ਮੱਟੀ ਰੰਨ ਦਾ ਕੀ
ਸਲਾਹੀਏ, ਕੱਲੀ ਮੰਜਾ ਮੱਲੋ।
ਡਰਦਾ ਖ਼ਸਮ ਨਾ ਨੇੜੇ
ਆਵੇ, ਦੂਰੋਂ ਪੱਖਾ ਝੱਲੋ।
ਲਗਦੇ ਹੱਥ ਹੁਣ ਪਤਲੀ
ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਸੁਣ ਲਵੋ
ਪਤਲੀ ਰੰਨ ਦਾ ਕੀ ਸਲਾਹੀਏ, ਬੈਠੀ
ਮੰਜੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ।
ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਕੋਲੋਂ
ਲੰਘੇ, ਕਾਗਜ਼ ਵਾਂਗੂੰ ਖੜਕੇ।
ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਦਾਜ
ਵਿਚ ਚਰਖਾ ਦੇਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸੀ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ
ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ
ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਏਸ ਲਈ ਕਈ
ਵੇਰ ਜਦ ਚਰਖੇ ਨਾਲ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ
ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਵਹੁਟੀ ਪੀੜ੍ਹੀ
ਦੀ ਮੰਗ ਆਪਣੇ ਮਾਗੀ ਤੋਂ ਕਰਦੀ
ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੰਗਣਿਆਂ,
ਵਿਆਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ
ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਵੱਜਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ
ਤਾਂ ਸਪੀਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਠੇ ਉੱਪਰ ਦੋ
ਮੰਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਿੱਠਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ
ਦੇ ਪਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ
ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼
ਸਾਹੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ
ਸੁਣੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮੁੰਜ, ਸਣ,
ਸੂਤ ਤੇ ਨਮਾਰ ਨਾਲ ਬਣੇ
ਮੰਜਿਆਂ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ
ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ
ਵਿਆਹਾਂ ਵਿਚ ਨਮਾਰੀ ਪਲੰਘ ਦੇਣ
ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੁਣ ਹਾਰਡ
ਬੈੱਡ ਤੇ ਬਕਸੇ ਵਾਲੇ ਹਾਰਡ ਬੈੱਡ

ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਬੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਣੇ ਬਣਾਏ ਮੰਜੇ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਘੱਟ ਹੀ ਮੁੱਜ ਦੀ ਰੱਸੀ, ਜਣ ਤੇ ਸੁੱਟ ਨਾਲ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਕੜ ਦੀਆਂ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੰਜਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵੀ ਲੋਹੇ ਦੇ ਪਾਈਪ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਨਾਇਲਨ ਦੀ ਨੁਮਾਰ ਨਾਲ ਬੁਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੱਕੜ ਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਚੁਰਹਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਬੈਂਤ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੱਕੜ ਤੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਟੜੀਆਂ ਵੀ ਬੈਂਤ ਲਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਘਰ ਘਰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਹਨ ਬਹੁਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲੋਕ ਸੌਫੇ ਵੀ ਹਨ। ਵਿਆਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਸੌਫੇ ਦੇਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵੀਂ ਬਹੁਤ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ ਜਾਂ ਸੌਫੇ ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਏ ਹੋਏ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਜਿਆਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਥੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸੌਫਿਆਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਜਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਬੈਂਤ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੰਜਿਆਂ ਅਤੇ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

ਹੁਣ ਸੌਫੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਜੇ ਅਤੇ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨੂੰ ਬਾਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 6 ਕੁ ਫੁੱਟ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਚੰਡੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਲੱਕੜ ਨੂੰ ਸੋਰਵਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹੀਆਂ ਦੇ ਸੋਰਵੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚੂਲ ਪਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਿਆਂ ਦੇ ਢਾਈ ਕੁ ਇੰਚ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਡੋਢਚ ਕੁ ਇੰਚ ਦਾ ਚੰਸ ਬਣਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਚੂਲ ਪਾਉਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੰਜੇ ਦੇ ਚਾਰ ਪਾਥੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 2 ਕੁ ਫੁੱਟ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੱਕੜੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਪਾਥੇ ਸਿੱਧੀ ਪਹਿਲ ਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ ਨਾਲ ਪਾਥੇ ਕਈ ਡੀਜ਼ਾਇਨਾਂ ਵਿਚ ਖਰਾਦ ਕੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਲੱਗੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਦੋ ਕੁ ਇੰਚ ਹੇਠਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਪਰ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਆਰ ਪੱਲ ਸੁਰਾਖ ਕੱਢੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਪਰਲੇ ਸੁਰਾਖਾਂ ਵਿਚ ਸੋਰਵੇ ਦੀਆਂ ਚੂਲਾਂ ਫਿੱਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੇਠਲੇ ਸੁਰਾਖਾਂ ਵਿਚ ਬਾਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੂਲਾਂ ਫਿੱਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਜੇ ਦੀ ਚੁਗਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਵਿਵਸਾਈ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਨਵਾਂ ਕਪੜਾ, ਨਵਾਂ ਗਹਿਣਾ ਰਿਹੜੇ ਦਿਨ ਪਹਿਨਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਨੀਯਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਜਾ ਰਿਹੜੇ ਦਿਨ ਬੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਨੀਯਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਮਟ ਕੇ ਡੱਟ ਕੇ ਖੜ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ
ਟੁੱਟ ਜਾਵਾਂ ਹਾੜੇ ਪਾਵਾਂ
ਜੁਦਾਈ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂ
ਉਹ ਮੇਰੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨਹੀਂ

ਆਕਤਖੋਰੀ ਹਾਂ, ਨੱਕਚੜੀ ਹਾਂ
ਹੰਕਾਰੀ ਵੀ ਮੈਂ ਲਗਦੀ ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ
ਮੇਰੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਨੂੰ
ਕਿੰਝ ਕਿੰਝ ਕਤਲ ਕੀਤਾ
ਤੇ ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ
ਮੈਂ ਉਹ ਸਭ ਭੁੱਲ ਜਾਵਾਂ
ਉਹ ਮੇਰੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨਹੀਂ

ਰੋਸੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਕ ਗਏ ਹਨ ਮੇਰੇ
ਵਹਿਮ ਡਰ ਸਭ ਛੁੱਟ ਗਏ ਨੇ ਮੇਰੇ
ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਮੈਂ ਬਚੀ ਹਾਂ
ਮੈਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਬਚੀ ਆ
ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਮੈਂ ਰੁੱਸ ਜਾਵਾਂ
ਉਹ ਮੇਰੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨਹੀਂ

- ਰਸ਼ਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ
+91-9888697078

ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਘੱਟ ਰਹੇ ਨੇ ਤਾਜ਼ਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੋਮੇ

ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖ, ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਜੀਵਤ ਸਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਪਹੀਏ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਚਲਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸਾਹਮਣੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਸੌਕੇ ਤੇ ਡੱਬੇ ਦੀ ਮਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਮਨੁੱਖ ਇਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਝਣ ਤੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕਾਬਲ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਘੇਰੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮੇ ਵੀ ਖ਼ਤਰੇ ਦੇ ਘੇਰੇ ਅਧੀਨ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਇਨਾਂ ‘ਚ ਘੱਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜ਼ਹਿਰ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤੋਟ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਸਨੂੰ ਪੀਣ ਲਈ ਚਿਹਰ ਘੁਲਿਆ ਪਾਣੀ ਤੇ ਖਾਣ ਲਈ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਬਨਸਪਤੀ ਅਤੇ ਇਸਤੋਂ ਅੱਗੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਫੇਫੜਿਆਂ (ਵਾਯੂਮੰਡਲ) ਦੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਹਵਾ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਜੀਣਾ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਦੁੱਭਰ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਹੱਕ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ ਰੋਟੀ, ਕੱਪੜਾ ਤੇ ਮਕਾਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਆ। ‘ਚ ਪਾਣੀ ਵੀ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਤੇ ਲੋੜ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਇਸਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੜਾਅ ‘ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕਰੋਧੀ ਕਹਿ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਆਪੋ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕਹਿਕੇ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਜ਼ੁਮੇਵਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਲੁਟੇਰਾ ਤੇ ਜਾਬਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਮਾਲ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਜ਼ਮੀਨ, ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ, ਬਨਸਪਤੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਆਦਿ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਲੁੱਟ ਦੇ ਜਕੜਪੰਜੇ ਨੂੰ ਆਏ ਦਿਨ ਨਵੀਂਆਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂਆਂ ਨੀਤੀਆਂ (ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ) ਰਾਹੀਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜਮਾਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲੈ ਕੇ ਲੁਟੇਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਰਫਤਾ ਰਫਤਾ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਲ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਲੁੱਟ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲੁਟੇਰੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ (ਸਾਮਰਾਜੀ) ਪੜਾਅ ‘ਤੇ ਲੁਟੇਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਲੁੱਟ ਦੇ ਕਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ‘ਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਉਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ‘ਚ ਵੀ ਅੰਨੀ ਲੁੱਟ ਮਚਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਖੇਤਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਅੰਦਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਿੱਖੀ ਲੁੱਟ ਦੇ ਪੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ‘ਚ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕੁਦਰਤੀ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੇ

ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮੇ ਪਾਣੀ ‘ਤੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ (ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ) ਜਮਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਬੇਤਰਜ਼ ਲੁੱਟ ਵੀ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ‘ਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੁੱਟ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦੇ ਵਜੋਂ ਭਰਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਿੱਠੂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੁੱਟ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਤੇ ਹਰ ਥਾਂਵੇਂ ਦਾਬਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਟੁੱਟ ਰੂਪ ‘ਚ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ‘ਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੁੱਟ ਦੀ ਦੁੱਖੀ ਤੋਂ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਾਕਮ ਲਾਣਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹਰ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ‘ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਵੀ ਧਾੜਵੀ ਜੰਗਾਂ ਲੜਦਾ ਹੈ, ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ ‘ਤੇ ਜ਼ਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ‘ਚ ਵਾਜ਼ਬ ਤੇ ਨਿਆਈਂ ਵੰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਨਿਆਈਂ ਵੰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਕਰਦੇ ਇਸਦੀ 90% ਧਰਤੀ ਅੰਦਰ ਵੱਕਰੇ ਕੁੱਲ ਦਰਿਆ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਤਹਿਜ਼ੁਦਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਿਪੋਰੀਅਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਗ਼ੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਅਨਿਆਈਂ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਬਧਿਤ ‘ਰਾਜਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਰੱਟੇ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੁਟੇਰੇ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੋ ਉਹ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਮੁੱਹਈਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਰਿਪੋਰੀਅਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਵੰਡ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੁਟੇਰੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੋਮੇ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਖਿਲਵਾੜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਰਾਹੀਂ ਇਸਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨੇ ਦਾ ਭੜੋਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੇਦਰੋਹ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਖ਼ਾਤਰ ਵਰਤਿਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬਣਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਢੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੱਬੀਆਂ ਕੁਚਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਸਮੇਤ ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਉੱਤੇ ਸਾਮਰਾਜ਼ੀ ਦੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਠੂ ਪਿਛਾਖੜੀਏ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਉੱਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਿਛਾਖੜੀ ਚਾਲਾਂ ਚਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ‘ਚ ਭਿੜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਲੁੱਟ ਤੇ ਦਾਬੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਭਾਵੇਂ ਲੁਟੇਰੇ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਵਾਸਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪੀਣ ਘੋਲੂ ਵਰਤਾਂ ਤੇ ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਬਹੁਲਤਾ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਇਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਵੇਂ ਹੋਰ ਮੁੱਢਲੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ

ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਇਸ ਹੱਕ ਦਾ ਵੀ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੋਮੇ ‘ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ
ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੋਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਮਾਹਿਰ ਇਕਬਾਲੁਦੀਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੈ।
ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ- 97.20 ਫ਼ੀਸਦੀ
ਬਰਫ਼ ਦੇ ਤੋਦਿਆਂ ‘ਚ ਪਾਣੀ-2.14 ਫ਼ੀਸਦੀ
ਧਰਤੀ ਹੇਠ 800 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਪਾਣੀ- .001 ਫ਼ੀਸਦੀ
ਦਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਝੀਲਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ- .005 ਫ਼ੀਸਦੀ
ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ- .001 ਫ਼ੀਸਦੀ
ਮੌਜੂਦਾ ਜਮਾਤੀ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰੀ ਕੁਦਰਤੀ ਵੰਡ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਤੇ ਉਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਠੂ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਭਾਵ 97.20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੁਟੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਨਾਂ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਜੰਗੀ ਅੰਡੇ ਵਰਗਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਸਗੋਂ ਇਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਅਨਮੋਲ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਅੰਨੀ ਲੁੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਗੰਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚਲੇ ਪਾਣੀ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਲੋਟੂ ਲਾਂਡੇ ਵੱਲੋਂ ਲੱਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਜਾਬਰ ਖ਼ੂਨੀ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰੂਪ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ‘ਚ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚਲੇ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਭੰਡਾਰ ਵਾਲੀ ਫਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਤੇਲ ਭੰਡਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸੋਮੇ ਕੈਸਪੀਅਨ ਸਾਗਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਕੜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੱਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ (ਸਮੇਤ ਹੋਰਾਂ) ਵੱਲੋਂ ਧਾੜਵੀ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ‘ਚ ਇਰਾਕ ‘ਤੇ ਖ਼ੂਨੀ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮਾਉਣ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਹੌਲੀ ਖੋਭਣ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਇਹ ਜੰਗ ਤੇਲ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਜੰਗ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜੋ ਬਾਕੀ ਪਾਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਘੱਟ ਹੈ ਪਰ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਇਸਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੁਟੇਰੇ ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਤਿਖੀ ਲੁੱਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਇਸ ਰੂਪ ‘ਚ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਮੁੱਚੀ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੀਜੇ ਹਿੱਸੇ ‘ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਕੁੱਲ ਧਰਤੀ ਦਾ ਚੋਥਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ‘ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਜੋੜ ਮੇਲ ‘ਚੋਂ ਮੀਂਹ (ਮੌਨਸੂਨ) ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਚੌਥੇ ਭਾਗ ਲਈ ਮੀਂਹ ਸਮੇਤ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਦਰਿਆ ਤੇ ਝੀਲਾਂ, ਬਰਫ ਦੇ ਤੋਦਿਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਬਹੁਲਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ

ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੱਖ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਸਮਤੌਲ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੋੜ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੇ ਇਸ ਕੁਦਰਤੀਪਣ ‘ਚੋਂ ਸੌਕੇ ਤੇ ਡੱਬੇ ਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਤਬਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਦਾ ਹੋਇਆ ਇਸ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬੰਨ ਕੇ ਸੌਕੇ ਤੇ ਡੱਬੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੇ। ਪਰ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਜਮਾਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸੌਕੇ ਤੇ ਡੱਬੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਢੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ (ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਅਜਾਈਂ ਗਵਾ ਕੇ ਵੀ) ਵਿਗਾਟ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਅਖੌਤੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 69 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਕੁੱਲ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ‘ਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 2/3 ਹਿੱਸਾ ਅਜਾਈਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸਦਾ ਬੰਨਾਂ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਗੰਭੀਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿਲਤ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਫੈਲ ਰਹੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਉੱਪਰ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਅੱਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਭੰਡਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮੁੱਚੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ 2.147 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਬਾਕੀ ਪਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਤੋਦਿਆਂ, ਧਰਤੀ ਹੇਠ 800 ਮੀਟਰ ਤੱਕ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਤੇ ਝੀਲਾਂ ‘ਚ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਲੁਟੇਰੀਆਂ ਕਾਬਜ਼ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਬਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵਸੋਂ ‘ਚੋਂ 110 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹਰ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਕਿੱਲਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੁੱਲ ਅਬਾਦੀ ‘ਚੋਂ 200 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ‘ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪੈਂਤੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਫਰੀਕਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ 36 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ 100 ਕਰੋੜ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫਰ ਤਹਿ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਗ਼ਰੀਬ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ 10 ‘ਚੋਂ ਅੱਠ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ‘ਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਪਾਣੀ ਤੇ ਮਲ ਮੂਤਰ ਦੇ ਤਿਆਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਰ ਪੰਜ ਮੌਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਮੌਤ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਜਿਨਾਂ ਢਾਈ ਸੌ ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ

ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਤੇ ਮਲ ਤਿਆਗ ਲਈ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਉਸ ਕਰਕੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ 2300 ਲੋਕ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ 96 ਮੌਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਕਰਕੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇਕਰ ਮਲ ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਸਫਾਈ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ‘ਚ 10 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ- ਦਸਤ, ਹੈਜਾ ਤੇ ਬਚਪਨਜ਼ਮੀ ਦਾ ਇਲਾਜ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਕੁੱਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ 44 ਕਰੋੜ ਘੰਟੇ ਖਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੀਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ 50% ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਤੇ ਮਲਤਿਆਗ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਸਕੂਲ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਲੁਟੇਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚਲੇ ਪਾਣੀ (ਜੋ ਕੁੱਲ ਪਾਣੀ ਦੇ ਇੱਕ ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵੀ ਅੱਗੇ ਹਜ਼ਾਰਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਲੁਟੇਰੇ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਉਸਾਰੀ ਸਨਅਤ ਵਿੱਚੋਂ ‘ਉਡਦੀਆਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ‘ਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਜੋ ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਮੀਂਹ ਵੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮੋੜਵੇਂ ਰੂਪ ‘ਚ ਬਨਸਪਤੀ ਤੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਸਮੇਤ ਧਰਤੀ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨਾਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਸਮੇਤ ਜੋ ਐਂਟਮੀ ਬੰਬਾਂ ਦੇ ਬੇਦਰੋਹ ਤਜ਼ਰਬੇ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਜੰਗਾਂ ਆਦਿ ‘ਚ ਗੱਲਾ ਬਹੁਦ ਦੀ ਭਾਰੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ‘ਚ ਸੁਰਜ ਦੀਆਂ ਘਾਤਕ ਕਿਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਣਨ ਵਾਲੀ ਦਰਜ਼ਨ ਗੈਸ ਦੀ ਪਰਤ ‘ਚ ਛੇਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਤਬਾਹਕਰੂ ਖ਼ਤਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਹੀ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਮਿਆਂ (ਜੋ ਧਰਤੀ ਹੇਠਾਂ 800 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਭਾਵ ਇੱਕ ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੈ) ਦੀ ਲੁਟੇਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਪਾਸੜ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਸਮਤੌਲ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਾਣੀ ‘ਚ ਵੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਢੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਤੇ ਉਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਠੂਆਂ ਦੇ ਜਕੜਪੰਜੇ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਾਦ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੱਦੋ ਅਜਿਹਾ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਇਸ ਵਰਗੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ ਨਵਜਮਹੂਰੀ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ‘ਚ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਪਿਤਾ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੈ ਵੱਡਾ ਭਾਈ

ਤੜਕੇ ਤੋਂ ਭਰਵਾਂ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੀਂਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਜ਼ੋਰਾਂ ‘ਤੇ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰਾਂ, ਫਿਰ ਤੁਰ ਕੇ ਸੌਦਾ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਮੀਂਹ ਸੁਖਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਜ ਦਿਹਾੜੀ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਮੀਂਹ ਡਾਢੀ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ‘ਜੀ ਬਾਹਰ ਵੇਖੋ। ਗੇਟ ਖੜਕਦੈ।’ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਰਸੋਈ ਵਿੱਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ। ਮੀਂਹ ਵੱਲੋਂ ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ ਟੁੱਟ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਠਿਆ, ਚੱਪਲ ਪਾਈ ਤੇ ਬਾਹਰ ਗੇਟ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧਿਆ। ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਬਾਹਰ ਰਾਜ਼ੂ ਖੜਾ ਸੀ। ਰੱਖਾ ਰਾਮ ਦਾ ਚਾਚਾ। ਰੱਖਾ ਰਾਮ ਮੇਰੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਖੂਹ ਉੱਤੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਵਟਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਮੁੱਦਤਾਂ ਤੋਂ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਸੀ। ‘ਚਾਚਾ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ? ਰਾਜ਼ੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ। ‘ਓ ਹੋ। ਕਦੋਂ।’ ਮੈਂ ਇਕਦਮ ਪੁੱਛਿਆ। ‘ਤੜਕੇ ਜਿਹੇ ਜਦੋਂ ਮੀਂਹ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ।’ ਉਸ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ। ‘ਮੰਮੀ ਕਹਿਦੀ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਆਇਓ।’ ਮੈਂ ਰਾਜ਼ੂ ਨੂੰ ਮੀਂਹ ਤੋਂ ਬੱਚਣ ਲਈ ਗੇਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣ ਦਾ ਇਜ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹੀਂ ਪੈਰੀਂ ਪਰਤ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਜਿਹਨ ਵਿੱਚ ਮਾਤਮ ਜਿਹਾ ਛਾ ਗਿਆ। ਰੱਖਾ ਰਾਮ ਨਾਲ ਪਰਸੋਂ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਵੇਲਾ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਿੱਮੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਬਿਮਾਰ ਦੀ ਖਬਰ ਲੱਭ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਜਿਹੇ ਬਣੇ ਪਏ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਅੱਧਰਾਣੀ ਮੰਜੀ ‘ਤੇ ਪਿਆ ਉਹ, ਕੋਈ ਡਰਾਉਣੀ ਸ਼ੈਲ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਇਕਦਮ ਹੱਡਿਆਂ ਦੀ ਮੁੱਠ। ਅੱਖਾਂ ‘ਚ ਢਾਕਦੀ ਰੰਡੀ। ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਮੁੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਜਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮੌਏ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ‘ਵੱਡੇ ਬਾਈ’ ਕਹਿ ਕੇ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ, ਪਰ ਉਸ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੋ ਉਹ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਇਆ। ਨਿੱਮੇ ਨੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਖੜਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਘਰੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰਾ ਗੱਚ ਭਰ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ

ਚਾਚਾ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ‘ਵੱਡੇ ਭਾਈ’ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ‘ਛੋਟੇ ਭਾਈ’ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਦੀ ਉਸ ਨੇ ਲਿਆ। ‘ਚਾਚਾ ਜੀ, ਹੁਣ ਭਾਈਆ ਸਿਆਣਦਾ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਇਹਦੀ ਗੱਲ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਐ। ਇਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਖਾਣ ਪੀਣ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਆ।’ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਖੜੀ ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਨੂੰਹ ਜ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਅਕਹਿ ਪੀੜ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਜਿਸ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੰਜੀ ਡੱਠੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਮੰਜੀ ਜਿੰਨੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਪਾਏ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਗੰਦੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਫਿਲਕਵੀਂ ਤੌਰੇ ਬਾਹਰ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜੀਤੋ ਦੇ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਆ ਬੈਠਾ। ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੰਨਾ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ, ਕਿਵੇਂ ਕੁਝ ‘ਚ ਕੁਝਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਜਾਣ ਕੇ ਕਿਸੇ ਖੱਲ ਖੁਲੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋ। ਉਹ ਮੁਰੇਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਮਰ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਕਿਆਸੀ ਪੀੜ ਵਿੱਚ ਪੁਰੋਨਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਥੋਵੇਂਸੀ ਜਿਹੀ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਬੈਠਾ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਦੀ ਬੀਤ ਚੁੱਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨਿੱਮੇ ਤੋਂ ਜੀਤੋ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਜੀਤੋ ਦੇ ਹੱਥ ਕੁਝ ਰੁਪਏ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਘਰ ਪਰਤ ਆਏ ਸਾਂ। ‘ਭਾਈਏ ਦਾ ਮਾੜਾ ਹੋਇਆ।’ ਨਿੱਮੇ ਰਸੋਈ ‘ਚੋਂ ਬੈਂਡਰੂਮ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਬੋਲੀ। ਚਾਹ ਦੇ ਤੇ ਗਿਲਾਸ ਉਸ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਲਿਆ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਮੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ਼ੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਸ ਸੁਣ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਉਮਰ ਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਬੋਲੀ, ‘ਚੱਲੋ ਇਕ ਗੱਲੋਂ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਰੱਬ ਨੇ ਪੜਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੀ।’ ਉਸ ਦਿਨ ਗਲ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇਖੇ ਸੀ ? ਉਸ ਦੇ ਬੱਲੇ ਵਿਛੀ ਦਰੀ ਨਿਰੀ ਮੇਲ ਦੀ ਮੁੱਠ ਸੀ। ਕਿੰਨੀ ਗਰਮੀ ਤੇ ਗੁੰਸਾ ਸੀ ਉਥੇ। ਨਾ ਉਥੇ ਕੋਈ ਪੱਖਾ, ਨਾ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਇਸ ਨਰਕ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋਇਆ।’ ਨਿੱਮੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਪਰ ਭਾਈਏ ਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦੁੱਖ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੱਗਾ।’ ਨਿੱਮੇ ਹਉਕਾ ਲੈ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਭਰਦੀ ਬੋਲੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਦੀ ਨਰਕ ਬਣੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੇਖ ਕੇ ਨਿੱਮੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ। ‘ਨਰਕ ਭੋਗਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ।’ ਠੰਢਾ ਜਿਹਾ ਹਾਉਕਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਚਾਹ ਦੀ ਘੁੱਟ ਲਈ ਅਤੇ ਨਿੱਮੇ ਨੇ ਛੱਤਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਭਰੀ। ‘ਰਾਜ਼ੂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਘਰ ਨੂੰ ਲਈ ਸੀ। ਪਾਏ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਇਓ।’ ਮੈਂ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨਿੱਮੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਮੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜ ਲੈ। ਫਿਰ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਦੇ ਘਰ ਚੱਲੀਏ ?? ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਮੁੱਦਤਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਦਲਗਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਇਕ ਉਮਰ ਪੁਰਦਿਆਂ ਪੁਰਦਿਆਂ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਇਕ ਉਮਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਜਾਪਣ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਦਿਪਤੀ ਦੱਪੋ ਲਈ ਵੀ ਉਹੀ ਚਾਹਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਕਣਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਡਾ ਭਾਈ ਹੀ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਵੱਢਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਣਕ ਵੱਚਣ ਦਾ ਢੰਗ ਬਹੁਤ ਸੁਥਰਾ ਸੀ। ਮਜ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕਣਕ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਸਿੱਟਾ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁੜ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਚੁੱਭਾ ਵੀ ਓਹੀ ਝੱਕਦਾ। ਗੁੜ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਫਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਤਾਕੀਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਜੇ ਚੁੱਭੇ ਵਿੱਚ ਖੋਰੀ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਅੱਧ ਸੁੱਕੀ ਗੰਨੇ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਟੋਟੀ ਚੋਰੀ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਬਲ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤੋਂ ਖੋਰੀ ਲਾਹ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੰਮ ਮੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੋਟਿਆਂ ਦੀ ਭਰੀ ਥੋਨ੍ਹ ਕੇ ਘਰ ਬਾਲਣ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ। ਚੁੱਭੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੂਹਰੇ ਤੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਥਾਂ ਉਹ ਚਮਕਾਈ ਰੱਖਦਾ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਰ ਗੁਰਪੁਰਬ ‘ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਗੰਝ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਲਿਆਂ ਸਵਾਈ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕੰਮਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ‘ਜੀ ਚੱਲੀਏ ਫਿਰ ?? ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿੱਮੇ ਨੇ ਰਲੂਣਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ‘ਨਾਲ ਵੇਣਾ ਵਰਗੇ ਕੀਰਨੇ ਨਾ ਰਹੀ ‘ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ‘ਚ ਡੁੱਬ ਗਏ ਓ ?? ‘ਰਾਬਥਾ ਮੈਂ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤੁਝਕੇ ਕੇ ਮੈਂ ਢੇਰ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਬਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸੋਚਾਂ ‘ਚੋਂ ਹਿਲਕਦਿਆਂ ਨਿੱਮੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ‘ਬੰਦਾ ਉਹ ਤੇ ਮੁੜ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਝੜਕ ਕੇ ਇਮਾਨਦਾਰ, ਮਿਹਨਤੀ, ਕਿਰਤੀ ਤੇ ਸਿਸਕੀਆਂ ਭਰਦੀ ਜੀਤੋ ਕੋਲ ਬੈਠ ਡਾਢਾ ਸੁਥਰਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਰਾਦਰੀ ‘ਚ ਏਦਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ।’ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ

ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਮੈਂ ਮੀਂਹ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬਰਸਾਤੀ ਪਾ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਤੇ ਨਿੱ

ਅਦਾਕਾਰਾ ਨੁਸਰਤ ਭਰੂਚਾ ਪਿਆਰਾ ਕਾ ਪੰਚਨਾਮਾ ਦੇ ਸੀਕਵਲ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ

ਨੁਸਰਤ ਭਰੂਚਾ (17 ਮਈ 1985) ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ, ਲਵ ਸੈਕਸ ਔਰ ਧੋਖਾ (2010), ਪਿਆਰ ਕਾ ਪੰਚੂਨਾਮਾ (2011), ਅਕਾਸ਼ ਵਾਨੀ (2013), ਪਿਆਰ ਕਾ ਪੰਚੂਨਾਮਾ- 2 (2015) ਅਤੇ ਸੋਨੂੰ ਕੇ ਟਿੱਟੂ ਕੀ ਸਵੀਟੀ (2018) ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਭਰੂਚਾਦਾ ਜਨਮ ਦਾਉਦੀ ਬੋਹਰਾ, ਮੁੰਬਈ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਤਨਵੀਰ, ਇੱਕ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ, ਤਾਸਨੀਮ, ਇੱਕ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਜ਼ੈਨ-ਉਲ-ਭਰੂਚਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਹੈ। ਭਾਰੂਚਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2006 ਵਿਚ ਜੈ ਸੰਤੋਸ਼ੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਲ 2009 ਵਿਚ ਆਈ ਫਿਲਮ ਕਲ ਕਿਸਨੇ ਵੇਖਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਦਿਬਾਕਰ ਬੇਨਰਜੀ ਦੀ ਸਸਪੈਂਸ ਫਿਲਮ ਲਵ ਸੈਕਸ ਔਰ ਧੋਖਾ ਸੀ। ਸਾਲ 2011 ਵਿੱਚ, ਉਹ ਲਵ ਰੰਜਨ ਦੇ ਬੱਡੀ ਨਾਟਕ ਪਿਆਰ ਕਾ ਪੰਚਨਾਮਾ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਕਾਰਤਿਕ ਆਰੀਅਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਰੂਚਾ ਨੇ ਫਿਰ ਰੰਜਨ ਦੇ 2013 ਦੇ ਅਸਫਲ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਨਾਟਕ ਆਕਾਸ਼ ਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਔਰਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਰੀਅਨ ਅਤੇ ਸੰਨੀ ਨਿੱਜਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਭਾਈ। 2014 ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ, ਡਾਰ 0 ਦਿ ਮਾਲ, ਜਿਮੀ ਸ਼ੀਰਗਿੱਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਬਾਕਸ-ਆਫਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡੀ ਬਿਪਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਪਿਆਰਾ ਕਾ ਪੰਚਨਾਮਾ ਦੇ ਸੀਕਵਲ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪਿਆਰਾ ਕਾ ਪੰਚਨਾਮਾ 2 ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਅਰਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਬਣਾਈ, ਡੈਬਿਊਨੇਟ ਸੰਨੀ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਵਪਾਰਕ ਸਫਲਤਾ ਬਣ ਗਈ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੋਨੇ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਲੋਚਕਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਮਿਲਾਵਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸੋਨੂੰ ਕੇ ਟੀਟੂ ਕੀ ਸਵੀਟੀ ਇਕ ਘਰੇਲੂ ਕਮਾਈ ਜਿਸ ਵਿਚ 1.07 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ (15 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ) ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੋਈ, ਇਕ ਬਲਾਕਬਸਟਰ ਸਾਬਤ ਹੋਈ, ਅਤੇ 100 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰੂਚਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਬਣ ਗਈ. ਇਹ ਉਸਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਘਰੇਲੂ ਵੀ ਬਣ ਗਈ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ, ਭਾਰੂਚਾ ਨੇ ਆਯੁਸ਼ਮਾਨ ਖੁਰਾਨਾ ਦੀ ਰੋਮਾਂਚਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰਾਜ ਸ਼ਾਂਦਿਲਿਆ ਦੀ ਕਾਮੇਂਡੀ ਫਿਲਮ ਡ਼ੀਮ ਗਰਲ ਵਿੱਚ

ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਮੀਖਿਆ ਮਿਲੀ। ਡ਼ੀਮ ਗਰਲ ਨੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ 10 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਘਰੇਲੂ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ ਤੇ 1 ਅਰਬ ਡਾਲਰ (14 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ) ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ, 100 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਲੱਬ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਰੂਚਾ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ ਬਣ ਗਈ; ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ 1.9 ਬਿਲੀਅਨ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ 27 ਮਿਲੀਅਨ), ਇਹ ਉਸਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਵਜੋਂ ਵੀ ਉੱਭਰੀ। ਉਸੇ ਸਾਲ, ਉਸਨੇ ਯੋ-ਯੋ ਹਨੀ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਗਾਇਆ ਮਿਲਪ ਜ਼ਾਵੇਰੀ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਬ੍ਰਿਲਰ ਮਾਰਜ਼ਾਵਾਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ ਪੀਯੋ ਦੱਤ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਿਦੇਰਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਰੂਚਾ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸਪੋਰਟਸ ਫਿਲਮ ਛਲਾਂਗ (2020), ਹੰਸਲ ਮਹਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਅਤੇ ਭੂਸ਼ਣ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਅਜੇ ਦੇਵਗਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਿਤ, ਸਿੱਧੇ © “ “ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਐਮਾਜ਼ਾਨ

ਪ੍ਰਾਈਮ ਵੀਡੀਓ ਤੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿੱਚ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਮੀਖਿਆਵਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। 2021 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਯੋਯੋ ਹਨੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵੀਡੀਓ ਸੈਮਾਨ ਜੀ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਦੋ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕਰਨ ਜੌਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਹਿਤਾ ਦੀ ਨੈੱਟਫਲਿਕਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਫ਼ਿਲਮ ਅਜੀਬ ਦਾਸਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਫੁਰੀਆ ਅਤੇ ਭੂਸ਼ਣ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਐਮਾਜ਼ਾਨ ਪ੍ਰਾਈਮ ਡਰਾਉਟੀ ਫਿਲਮ ਛੋਰੀ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ, ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਲਈ ਉਸਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ।

ਉਘਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਲੱਛੀ ਰਾਮ

ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਬਣਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ 1922 ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਦੀ ਕੁਠਾਰ ਸੰਗੀਤ ਦੇਣ ਲਈ ਚੋਣ ਕਰ ਲਈ। ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਜਦੋਂ ਰੌਸ਼ਨ ਲਾਲ ਸ਼ੇਰੀ (ਸੀਨੀ.) ਨੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਇਸੇ ਮੇਕਲੰਡ ਰੋਡ ਉੱਤੇ ਬਣੇ ਆਪਣੇ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਰਾਣਾ ਜਗਜੀਤ ਦੇਵਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਜੇ ਉਹ ਨਿਆਣੀ ਉਮਰ ’ਚ ਸੀ। ਅਜੇ ਉਹ ਨਿਆਣੀ ਉਮਰ ’ਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਿਤਾ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਬੈਠਾ) ਦੀ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰੀ ਹੇਠ ਗਏ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਉਸ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਰਾਣਾ ਸਾਹਬ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤਾਲੀਮ ਉਸਤਾਦ ਨੂਰੇ ਖ਼ਾਨ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਸੌਂਕ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐੱਚ. ਐੱਮ. ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਮਾਸਟਰ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਕਈ ਗੈਰ-ਫਿਲਮੀ ਗੀਤ ਵੀ ਗਾਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ‘ਦਿ ਟਵਿਨ’ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਵੀ ਲੋਕ ਗੀਤ ਗਾਏ, ਤੋਂ ਕਯਾ ਹੂਆ’ (ਜ਼ੀਨਤ ਬੇਗਮ)। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ’ਚੋਂ 2 ਪਹਾੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ ‘ਚਿੱਟੇ ਬੋਲੋਂ ਦਾਂਦਰੂ’ ਤੇ ‘ਜੋ ਪਾਇਆ ਮੀਆਂ ਆਲੇ ਬੇ ਜਨਜਾਲੇ’ (ਐੱਫ. ਟੀ. 40057) ਦਾ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਮਿਲ ਪਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੀ ਸੰਗੀਤ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗੀਤਕਾਰ ਨਵੇਂ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਆਏ। ਸਬੰਬ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ’ਚੋਂ ਬੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ। ਅਜੀਬ ਨੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮੀਆਂ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਸਾਹਬ ਨੇ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਦੀ ਲਾਹੌਰ ’ਚ

ਮਹਿਤਾ ਸਨ। ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਤਰਜ਼ਾਂ ਲਈ ਲੱਛੀ ਰਾਮ, ਪੰਡਤ ਅਮਰਨਾਥ ਤੇ ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਗੀਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਫੀ ਆਸ਼ਿਕ ‘ਲਾਹੌਰੀ’ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਏ ਗਏ। ਫਿਲਮ ’ਚ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਨੇ 2 ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ‘ਸੁਣ ਮੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਮੇਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੇਰੇ ਦਰ ਆਈ ਸ਼ਾਮਾ ਦੇਣ ਦੁਹਾਈ’ (ਮੁਨੱਵਰ ਸੁਲਤਾਨਾ) ਜੋ ਮੁਨੱਵਰ ਸੁਲਤਾਨਾ ’ਤੇ ਹੀ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਗੀਤ ‘ਆ ਚੇਨ ਵੇ ਲੱਗੀਆਂ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਾਈਏ-ਆ ਚੇਨੀਏ ਪੀਘ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਪਾਈਏ’ (ਮੁਨੱਵਰ ਸੁਲਤਾਨਾ, ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ) ਮੁਨੱਵਰ ਸੁਲਤਾਨਾ ਤੇ ਗੁਲ ਜ਼ਮਾਨ ਉੱਤੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੀਤ ਸੀ। ਕਹਾਣੀ ਗੁਲ ਜ਼ਮਾਨ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਕੇ. ਸੀ. ਵਰਮਾ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। 1943 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਇਹ ਫਿਲਮ 23 ਅਗਸਤ 1946 ਨੂੰ ਕਰਾਉਨ ਟਾਕੀਜ਼, ਲਾਹੌਰ ਤੇ 24 ਅਗਸਤ 1946 ਨੂੰ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਸਿਨਮਾ, ਸਰਗੋਧਾ ਤੇ ਫਰੇਂਡਜ਼ ਸਿਨਮਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹੋਈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਗ੍ਰਾਂਮੋਫੋਨ ਰਿਕਾਰਡ

ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ਼ੌਰੀ ਪਿਕਚਰਜ਼, ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਹੋਰੇਲਡ ਲੂਈਸ ਉਰਫ ਮਜਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਬਦਨਾਮੀ’ (1946) ’ਚ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਤੇ ਅਨੁਪਮ ਘਟਕ ਨੇ 9 ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਅਜੀਜ਼ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੇ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ’ਚੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਕੇ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਲਮ ’ਚ ਮਨੋਰਮਾ, ਪ੍ਰਾਣ, ਮਜਨੂੰ, ਆਸ਼ਾ ਪੰਸੇਲੇ, ਰਾਣੀ ਕਿਰਨ, ਰਾਮ ਲਾਲ, ਗੀਤਾ ਬਾਲੀ (ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ) ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸ਼ੌਰੀ ਪਿਕਚਰਜ਼, ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਹੀ ਰੂਪ ਕੇ. ਲੱਗੀਆਂ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਾਈਏ-ਆ ਚੇਨੀਏ ਪੀਘ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਪਾਈਏ’ (ਮੁਨੱਵਰ ਸੁਲਤਾਨਾ, ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ) ਮੁਨੱਵਰ ਸੁਲਤਾਨਾ ਤੇ ਗੁਲ ਜ਼ਮਾਨ ਉੱਤੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੀਤ ਸੀ। ਕਹਾਣੀ ਗੁਲ ਜ਼ਮਾਨ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਕੇ. ਸੀ. ਵਰਮਾ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। 1943 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਇਹ ਫਿਲਮ 23 ਅਗਸਤ 1946 ਨੂੰ ਕਰਾਉਨ ਟਾਕੀਜ਼, ਲਾਹੌਰ ਤੇ 24 ਅਗਸਤ 1946 ਨੂੰ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਸਿਨਮਾ, ਸਰਗੋਧਾ ਤੇ ਫਰੇਂਡਜ਼ ਸਿਨਮਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹੋਈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਗ੍ਰਾਂਮੋਫੋਨ ਰਿਕਾਰਡ

ਸੁਲਤਾਨਾ, ਪੰਡਤ ਹੁਸਨਲਾਲ ਤੇ ਐੱਸ. ਡੀ. ਬਾਤਿਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਿਲਮ ’ਚ ਚੰਦਰ ਮੋਹਨ ਨੇ ‘ਜਥਾਂਗੀਰ’ ਦਾ ਤੇ ਬੇਗਮ ਪਾਰਾ ਨੇ ‘ਨੂਰਜਹਾਂ’ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਮਨੋਰਮਾ ‘ਤਾਜੀ’ ਦਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇੰਦਰ ਮੂਵੀਟੋਨ, ਬੰਬੇ ਦੀ ਵਿੱਠਲਦਾਸ ਪੇਚੋਟੀਆ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਖ਼ੁਸ਼ ਨਸੀਬ’ (1946) ’ਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਤੇ ਅਨੁਪਮ ਘਟਕ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਬਣਾਇਆ। ਫਿਲਮ ’ਚ ਕੁੱਲ 12 ਗੀਤ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲੰਬੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਪਦਮਾ ਦੇਵੀ ਤੇ ਵਿੱਠਲ ਦਾਸ ਪੇਚੋਟੀਆ ਨੇ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਂਧੂ ਮਹਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਦਾਰੇ ਮਹਿੰਦਰ ਪਿਕਚਰਜ਼, ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰੀ (ਨਾਲ ਨਿਰੰਜਨ) ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਮੋਹਿਨੀ’ (1947) ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਤੇ ਭਾਈ ਲਾਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਫਿਲਮ ਦੇ 7 ਗੀਤ ਬੇਕਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀ, ਸਰਸ਼ਾਰ ਸੈਲਾਨੀ ਤੇ ਰਾਜ ਰਾਸ਼ਮੀ ਨੇ ਲਿਖੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਐੱਚ ਐੱਮ.ਵੀ. ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ’ਚ ਅਦਾਕਾਰ ਪ੍ਰਾਣ ਤੇ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਸਨ। ਜੀਵਨ ਪਿਕਚਰਜ਼, ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਦਾਉਦ ਚਾਂਦ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਆਰਸੀ’ (1947) ’ਚ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਤੇ ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਮਹਾਰਾਡ ਕੋਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਫਿਲਮ ਦੇ ਚੰਦ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ ‘ਆਜਾ ਆਜਾ ਓ ਚਾਂਦ ਹਮਾਰੇ ਜਵਾਨੀ ਪੁਕਾਰੇ’, ‘ਟੂਟੇ ਹੁਏ ਦਿਲ ਕੀ ਹਮੇਸੇ ਸੁਨੋ ਕਹਾਨੀ’ (ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ) ਆਦਿ। ਬੰਬਈ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਦੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੂਡੀਓਜ਼, ਬੰਬੇ ਦੀ ‘ਗੁਰੂ ਦਖਸ਼ਿਣਾ’ (1950) ਸੀ। ਫਿਲਮ ’ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 8 ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲ

ਰਾਮ ਤੇ ਫ਼ਤਹਿ ਅਲੀ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦਿੱਤਾ। ਯੰਗ ਇੰਡੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਫਿਲਮ ਦੇ 9 ਗੀਤ ਹਜ਼ਰਤ ਅਜੀਜ਼ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਤੇ ਤੂਫੈਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰੀ ਨੇ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ’ਚ ਤੂਫੈਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਗੀਤ ‘ਮਨ ਕੇ ਵਾਸੀ ਮਾਨ ਗਏ ਹੈਂ ਮਨ ਮੇਂ ਕਯਾ ਹੈ ਜਾਨ ਗਏ ਹੈਂ’ (ਨਸੀਮ ਅਖ਼ਤਰ, ਇਮਦਾਦ ਹੁਸੈਨ) ਅਦਾਕਾਰਾ ਜ਼ੋਬ ਕੁਰੇਸ਼ੀ ਐੱਮ. ਏ. (ਰੂਪਾ) ਤੇ ਸਲੀਮ ਰਜ਼ਾ (ਕੁਮਾਰ) ’ਤੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1947 ਵਿੱਚ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਅਪਰ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੀਓ, ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਕੈਲਾਸ਼ ਭੰਡਾਰੀ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰੀ (ਸਹਾਇਕ ਜ਼ਰਫ ਤੇ ਕੋਹਲੀ) ਹੇਠ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਬਿਰਹਨ’ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਦੋ ਹੀਰੋ ਸਨ ਪ੍ਰਾਣ (ਨਾਲ ਰੂਪਾ) ਤੇ ਅਨੁਪ ਜਾਨ (ਨਾਲ ਬੇਗਮ ਪਰਵੀਨ)। 1947 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਪਤਾ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟ ਲੈ ਕੇ ਬੰਬਈ ਆ ਗਏ। ਬਾਕੀ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਨਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਦੀ ਬੰਬਈ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਬੰਬਈ ’ਚ ਇਹ ਫਿਲਮ ਨੇਸ਼ਨਲ ਫਿਲਮ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰਜ਼, ਬੰਬੇ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਤੇ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ 25 ਅਪਰੈਲ 1947 ਨੂੰ ਕਰਾਚੀ ਵਿੱਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਤੌਰ ਆਜ਼ਾਦ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਹ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ 12 ਗੀਤ ਸਰਸ਼ਾਰ ਸੈਲਾਨੀ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਕੋਲੰਬੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਫਿਲਮ ਦੇ ਚੰਦ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ ‘ਆਜਾ ਆਜਾ ਓ ਚਾਂਦ ਹਮਾਰੇ ਜਵਾਨੀ ਪੁਕਾਰੇ’, ‘ਟੂਟੇ ਹੁਏ ਦਿਲ ਕੀ ਹਮੇਸੇ ਸੁਨੋ ਕਹਾਨੀ’ (ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ) ਆਦਿ। ਬੰਬਈ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਦੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੂਡੀਓਜ਼, ਬੰਬੇ ਦੀ ‘ਗੁਰੂ ਦਖਸ਼ਿਣਾ’ (1950) ਸੀ। ਫਿਲਮ ’ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 8 ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲ

ਸਰਸ਼ਾਰ ਸੈਲਾਨੀ ਨੇ ਲਿਖੇ। ਐੱਚ. ਐੱਮ. ਵੀ. ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ ‘ਕਿਸੀ ਕੇ ਦਰਦ ਕੇ ਸੀਨੇ ਹਮ ਛੂਪਾ ਕੇ ਚਲੇ’ (ਇਰਾ ਨਿਗਮ), ‘ਦਿਨ ਖ਼ਬੀਰੇ ਕੇ ਆਏ ਸਖੀ ਨਾਚ ਗਲੀਲੇ ਗੀਤ ਸੁਨਾਂ’ (ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ, ਕੋਰਸ), ‘ਬਾਲਮ ਸੇ ਮੂੰਹ ਮੌੜ-ਮਾੜ ਕੇ’ (ਤਿਰਲੋਕ ਕਪੂਰ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ), ‘ਮਨ ਝੂਮ-ਝੂਮ ਕੇ ਗਾਏ ਜੀਆ ਲਹਿਰਾਏ’ (ਇਰਾ ਨਿਗਮ) (ਰੂਪਾ) ਤੇ ਸਲੀਮ ਰਜ਼ਾ (ਕੁਮਾਰ) ’ਤੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1947 ਵਿੱਚ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਅਪਰ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੀਓ, ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਕੈਲਾਸ਼ ਭੰਡਾਰੀ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰੀ (ਸਹਾਇਕ ਜ਼ਰਫ ਤੇ ਕੋਹਲੀ) ਹੇਠ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਬਿਰਹਨ’ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਦੋ ਹੀਰੋ ਸਨ ਪ੍ਰਾਣ (ਨਾਲ ਰੂਪਾ) ਤੇ ਅਨੁਪ ਜਾਨ (ਨਾਲ ਬੇਗਮ ਪਰਵੀਨ)। 1947 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਪਤਾ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟ ਲੈ ਕੇ ਬੰਬਈ ਆ ਗਏ। ਬਾਕੀ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਨਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਦੀ ਬੰਬਈ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਬੰਬਈ ’ਚ ਇਹ ਫਿਲਮ ਨੇਸ਼ਨਲ ਫਿਲਮ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰਜ਼, ਬੰਬੇ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਤੇ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ 25 ਅਪਰੈਲ 1947 ਨੂੰ ਕਰਾਚੀ ਵਿੱਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਤੌਰ ਆਜ਼ਾਦ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਹ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ 12 ਗੀਤ ਸਰਸ਼ਾਰ ਸੈਲਾਨੀ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਕੋਲੰਬੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਫਿਲਮ ਦੇ ਚੰਦ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ ‘ਆਜਾ ਆਜਾ ਓ ਚਾਂਦ ਹਮਾਰੇ ਜਵਾਨੀ ਪੁਕਾਰੇ’, ‘ਟੂਟੇ ਹੁਏ ਦਿਲ ਕੀ ਹਮੇਸੇ ਸੁਨੋ ਕਹਾਨੀ’ (ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ) ਆਦਿ। ਬੰਬਈ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਦੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੂਡੀਓਜ਼, ਬੰਬੇ ਦੀ ‘ਗੁਰੂ ਦਖਸ਼ਿਣਾ’ (1950) ਸੀ। ਫਿਲਮ ’ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 8 ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲ

ਬਿਸਮਲ), ਵੀ. ਕੇ ਪਿਕਚਰਜ਼, ਬੰਬੇ ਦੀ ਐੱਸ. ਐੱਮ. ਯੂਸਫ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੰਟਾਲ’ (1956) ’ਚ 9 ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ (ਨਗਮਾਨਿਗਾਰ ਸਰਸ਼ਾਰ ਸੈਲਾਨੀ, ਖ਼ਾਵਰ ਜ਼ਮਾਨ, ਪੰਡਤ ਗ਼ਾਫਿਲ, ਉਧਵ ਕੁਮਾਰ), ਪ੍ਰਮਿਲਾ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨਜ਼, ਬੰਬੇ ਦੀ ਬਲਵੰਤ ਭੱਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਹਜ਼ਾਰ ਪਰੀਆਂ’ (1959) ’ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਬੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਕੇ. ਨਰਾਇਣ ਰਾਓ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 6 ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੂਵੀ ਇੰਡੀਆ, ਬੰਬੇ ਦੀ ਦਵਿੰਦਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਤਾਰੀਖ਼ੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਰਜ਼ੀਆ ਸੁਲਤਾਨਾ’ (1961) ’ਚ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਨੇ 7 ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਅਸਦ ਭੋਪਾਲੀ, ਕੈਫ਼ੀ ਆਜ਼ਮੀ ਤੇ ਆਨੰਦ ਬਖਸ਼ੀ ਨੇ ਲਿਖੇ। ਫਿਲਮ ‘ਦੋ ਭੰਗੜਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹਰਬੰਸ ਭਾਪੇ ’ਤੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗੀਤ ‘ਢਲਤੀ ਜਾਏ ਰਾਤ ਕਹਿ ਲੈ ਦਿਲ ਕੀ ਬਾਤ ਸ਼ਮਾ ਪਰਵਾਨੇ ਕਾ ਨਾ ਹੋਗਾ ਫਿਰ ਸਾਥ’ (ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ, ਆਸ਼ਾ ਭੌਸਲੇ) ਬੜਾ ਹਿੱਟ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਟਾਊਨ, ਬੰਬੇ ਦੀ ‘ਰਜ਼ੀਆ ਅਦਾਕਾਰਾ ਮਧੂਬਾਲਾ ਨੇ ਅਜੀਜ਼ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨਿਭਾਇਆ, ਜਿਸ ਸਨਮੁੱਖ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ‘ਅਸ਼ੋਕ’ ਦਾ ਪਾਤਰ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਛੀ ਰਾਮ ਨੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਪਿਕਚਰਜ਼, ਬੰਬੇ ਦੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਗੌਤਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਤਾਰੀਖ਼ੀ ਫਿਲਮ ‘ਮਹਾਰਾਣੀ ਝਾਂਸੀ’ (1952), ਚੰਦੂ ਸਟੂਡੀਓ ਲਿਮਿਟਿਡ, ਬੰਬੇ ਦੀ ਚੰਦੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਸਟੇਟ ਫਿਲਮ ‘ਅਮੀਰ’ (1954) ਦੇ 6 ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ (ਨਗਮਾਨਿਗਾਰ ਅਸਦ ਭੋਪਾਲੀ, ਪੀ. ਐੱਲ. ਸੰਤੋਸ਼ੀ, ਉਧਵ ਕੁਮਾਰ), ਪ੍ਰਾਨਮ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨਜ਼, ਬੰਬੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਰਿਲੀਜ਼ਸ਼ੁਦਾ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਦੋ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ’ (1956) ਦੇ 9 ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਤਾਮੀਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਬੋਲ ਪੰਡਤ ਗ਼ਾਫਿਲ ਤੇ ਸਰਸ਼ਾਰ ਸੈਲਾਨੀ ਨੇ ਲਿਖੇ ਸਨ।

ਕਿਚਲੂ) ਸਿਰਫ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰ ਕੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

* ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਹਨ ?
– ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵੱਛਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦੇਖਭਾਲ ਤੇ ਮੇਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਮੁੱਢਲੀ ਸੂਚੀ ਚ ਉਪਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਕੰਮ ਜੀਵਨ ਸੰਤੁਲਨ ਤੇ ਮੇਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਦਲਿਆ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ

ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾਅ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਚ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮੇਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਦਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
* ਅਗਲੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ ?
– ਜਲਦੀ ਹੀ ਫਿਲਮ ‘ਮੁੰਬਈ ਸਾਗਾ’ ਵਿੱਚ ਆਵਾਂਗੀ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੰਜੇ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਲੀਡ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਆਬਾਰਾਹਮ ਹਨ ਅਤੇ ਇਮਰਾਨ ਹਾਸ਼ਮੀ, ਜੈਕੀ ਸ਼ਰਾਵ, ਸੁਨੀਲ ਸ਼ੇੱਟੀ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਬੱਬਰ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਗਰੋਵਰ, ਅਮੋਲ ਗੁਪਤੇ ਤੇ ਰੌਹਿਤ ਰਾਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਈ ਵੱਡੇ ਕਲਾਕਾਰ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ।